

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 608

13. SRPNJA 2020.

CIJENA 10 KUNA

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

SVEČANA
PROMOCIJA
POLAZNIKA
VOJNIH ŠKOLA

RONILAČKI
KLUB
VETERANA
4. GBR

PROBIJANJE
ARKTIČKOG
LEDA

SzRV "MARKO BABIĆ"

"VODA MORA VODITI VLASTITIM PRIMJEROM"

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA

0 2 8 2 0

9 077133 015000 31

"VOĐA MORA VODITI VLASTITIM PRIMJEROM"

Na vojnom poligonu "Josip Jović" u Udbini 23. lipnja u Središtu za razvoj vođa "Marko Babić" počela je druga pilot-obuka za razvoj vođa u trajanju od šest tjedana. Završit će hodnjom do Knina gdje će se polaznicima 4. kolovoza, uoči proslave 25. obljetnice VRO Oluja, uručiti značke i diplome

[STR. 4]

SADRŽAJ

- 10 HVU**
Svečana promocija polaznika vojnih škola
- 14 DOČEK 5. HRVCON-A**
Doprinos snazi i ugledu Hrvatske vojske
- 16 RONILAČKI KLUB VETERANA 4. GBR**
Devedesetih s puškom, sada s ronilačkom maskom
- 20 HRM**
Novo izdanje sportskih terena u vojarni u Splitu
- 24 HVU "DR. FRANJO TUĐMAN"**
Selekcijski postupak odabira kandidata za školovanje vojnih pilota
- 26 EUBG 2020-2**
Hrvatska vojska u stanju pripravnosti kao dio Borbene grupe EU-a
- 28 HRM**
Priznanja i nagrade najboljim mornarima i dočasniciima
- 30 HRZ**
"Zadovoljstvo u radu utječe na spremnost postrojbe"
- 36 HRVATSKA VOJNA INDUSTRIJA**
Tko oblači hrvatske tenkiste i pilote?
- 40 KOPNENA VOJSKA**
Neizvjesna budućnost starog ratnika
- 48 VOJNE OPERACIJE**
Probijanje arktičkog leda
- 54 POVIJEST ZRAKOPLOVSTVA**
Pokretna krila (XII. dio): Nepobjedivi Tomcat
- 58 CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Stari grad Ozalj
- 60 HMDCCR**
Izvori o djelovanju JNA i srpskih postrojbi u Lici protiv Republike Hrvatske, 1991.-1992. (XVI. dio)
- 62 DOMOVINSKI RAT**
Goloruki ispred tenkova
- 63 IN MEMORIAM**
Ivica Matešić Jeremija
- 64 RAZVOJ ODORA OSRH**
Prijelazno vrijeme i prototipovi odora u službenoj uporabi
- 66 RATNE OZNAKE**
5. gardijska brigada Sokolovi
- 67 FILATELIJA**
Marke - topovi

SzRV "MARKO BABIĆ"

Na vojnom poligonu "Josip Jović" u Udbini 23. lipnja u Središtu za razvoj vođa "Marko Babić" počela je druga pilot-obuka za razvoj vođa u trajanju od šest tjedana. Završit će hodnjom do Knina gdje će se polaznicima 4. kolovoza, uoči proslave 25. obljetnice VRO Oluja, uručiti značke i diplome

"VODA

MORA VODITI VLASTITIM PRIMJEROM"

TEKST
Martina Butorac

FOTO
Tomislav Brandt

SzRV "MARKO BABIĆ"

neke stvari trebaju doraditi i mijenjati, a zato se i ova obuka zove pilot-obuka kako bismo je mogli prilagoditi potrebama Hrvatske vojske," objašnjava zapovjednik Središta brigadir Tomislav Kasumović.

Konkretno, u programu obuke više nisu pojedinačne zadaće, a fokus je stavljen na zajedničke zadaće koje potiču razvoj vođenja.

"Program je pojednostavnjen tako da smo više radili na kvaliteti smanjujući broj zadaća. Time smo postigli da više vremena imamo za ponavljanje određenih radnji kako bismo bili sigurni da primjenom i ponavljanjem postupaka polaznici usvoje vještine koje su im potrebne za daljnje planiranje zadaća i rada u postrojbama," objašnjava brigadir Kasumović.

Upravo je to i glavni cilj ove obuke – podučiti polaznike kako po povratku u matične postrojbe planirati i organizirati obučni događaj, kako pritom poštivati mjere sigurnosti i kako učiniti obuku zanimljivom jer jedino zanimljiva i zahtjevna obuka može pobuditi motivaciju i želju za radom.

Obuka za razvoj vođa prema sadašnjem planu završit će hodnjom do Knina gdje će se polaznicima 4. kolovoza, uoči proslave 25. obljetnice VRO Oluja, uručiti značke i diplome.

"Hoću, mogu, moram!" ponavljaju složno uglas na vojnom poligonu "Josip Jović" u Udbini pripadnici voda Žuti mravi pripremajući se za uvježbavanje tehnike brzog užeta, dok njihovi kolege iz voda Pustinski štakori već sa svojim instruktorom uvježbavaju tehniku samobrane. Drugi je tjedan prve faze druge pilot-obuke za razvoj vođa u Središtu za razvoj vođa "Marko Babić" i ekipa Hrvatskog vojnika posjetila je vojni poligon na kojem je od 23. lipnja počela jedna od najzahtjevnijih obuka u trajanju od šest tjedana. Glavni joj je cilj razvoj i jačanje sposobnosti dočasnika i časnika u Hrvatskoj vojsci.

"Za razliku od prve pilot-obuke, sad na obuci imamo i časnike, a proširili smo i spektar polaznika. Naši polaznici više ne dolaze samo iz manevarskih postrojbi Hrvatske kopnene vojske, već na obuci imamo pripadnike Hrvatske ratne mornarice, pripadnike Pukovnije Vojne policije, Središta za međunarodne vojne operacije... Osim toga, u odnosu na prvu generaciju polaznika napravili smo i određene izmjene koje se tiču same obuke. Vidjeli smo da se

Glavni cilj obuke u Središtu za razvoj vođa "Marko Babić" jest razvoj i jačanje sposobnosti dočasnika i časnika u Hrvatskoj vojsci

Šestotjedna obuka podijeljena je u tri faze – prva je faza prilagodba, odnosno osvježanje temeljnih vojničkih vještina. Druga faza uključuje naprednije taktike, tehnike i procedure, a u trećoj se fazi objedinjuje sve prije naučeno i s polaznicima se uvježbava taktika na razini voda te se zadaće provode kontinuirano

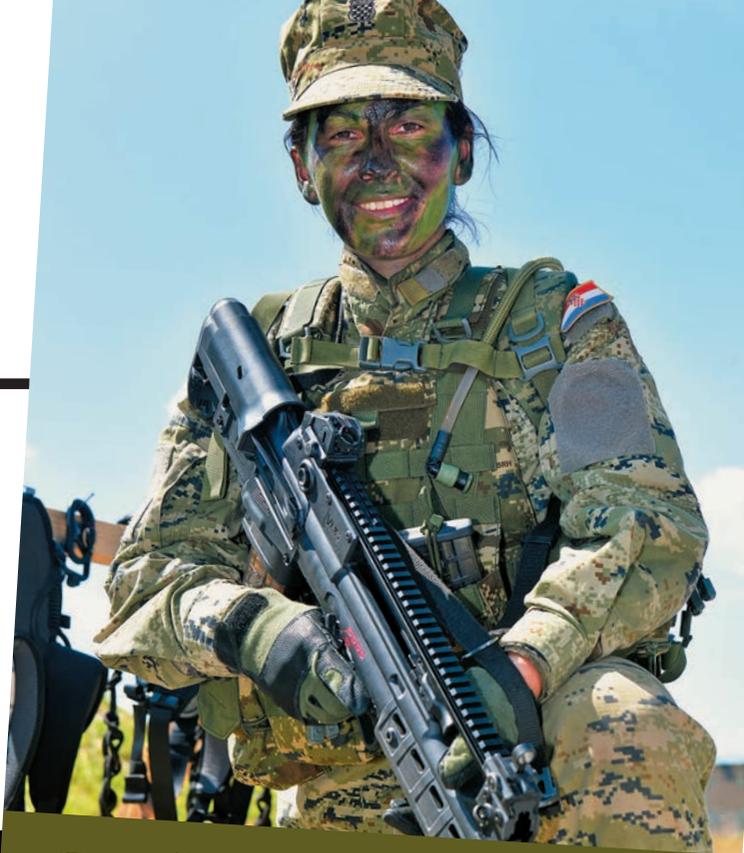
TRI FAZE OBUKI

Prije provođenja obuke proveden je selekcijski postupak, bilo je 110 kandidata, no kriterije je zadovoljilo njih 80 od čega je 60 pozvano na obuku u Udbinu. No, 12 polaznika nije moglo pratiti tempo i dinamiku obuke pa ih je u trenutku kad smo posjetili Središte s instruktorima radilo njih 48. To ne znači da će to biti konačan broj koji će obuku i završiti jer se svaka faza ocjenjuje i da bi polaznik prešao iz jedne faze u drugu, mora sve zadaće uspješno svladati.

Šestotjedna obuka podijeljena je u tri faze – prva je faza prilagodba, odnosno osvježanje temeljnih vojničkih vještina koje se stavljaju u kontekst borbenog djelovanja. To su, prema riječima brigadira Kasumovića, ujedno i dva najintenzivnija i najzahtjevnija tjedna.

Druga faza uključuje naprednije taktike, tehnike i procedure te se objedinjuje sve ono što je naučeno u prethodnoj fazi.

”Radimo i ono s čim se polaznici do sada nisu susretali. Primjerice, imat ćemo obuku na vodi – svladavanje vodenih prepreka i elemente borbenog plivanja te će polaznici biti stavljeni u novi medij. Vojnik mora moći svladati vodenu površinu ispred sebe, mora znati kako sa svojom opremom i sredstvima koje ima sigurno prijeći i izvršiti svoju zadaću,” tumači zapovjednik Središta. Taj dio obuke provodit će se na jezeru Sveti Rok, dok će se istodobno na poligonu s

”KAO ŽENI MALO MI JE TEŽE, ALI MUŠKO-ŽENSKIH RAZLIKA NEMA”

Ove godine obuku u Središtu za razvoj vođa ”Marko Babić” prvi put prolazi i jedna žena. Riječ je o poručnici Ireni Lovrić, inače pripadnici Središta za međunarodne vojne operacije ”Josip Briški”.

”Poručnica je tijekom selekcijskog postupka ostvarila fantastične rezultate i u provedbi obuke potpuno je ravnopravna sa svim svojim kolegama. Nema nikakve razlike u obuci između nje i muških kolega – nema muškog ili ženskog ranca ili muške ili ženske puške. Potpuno ravnopravno izvršava sve zadaće, nema dvostrukih kriterija. Poručnica je svojim pristupom pokazala da je sve izvedivo kad postoji dobra volja,” kaže brigadir Tomislav Kasumović te dodaje: ”Ovdje nije toliko bitna snaga i mišić, već volja i želja za ovakvom obukom.” Za dojmove smo pitali i poručnicu Lovrić koja je istaknula kako je obuka vrlo zahtjevna i tjelesno i mentalno, no napominje kako je za uspješan završetak obuke važna mentalna čvrstoća, a ne samo tjelesna izdržljivost.

”Prijavila sam se jer smatram da je ovo jedinstvena prilika gdje mogu naučiti i nadograditi svoje vještine, koje ću moći poslije primijeniti u bilo kojoj postrojbi. Obuka je iznimno važna i korisna za sve časnike i dočasnike koji vode ljude u izazovnim i stresnim situacijama, koji planiraju zadaće. Kao ženi malo mi je teže, moram dodatne napore uložiti kako bih pratila muške kolege, ali muško-ženskih razlika nema. Polaznici su vrlo kolegijalni, doživljavaju me kao potpuno ravnopravnog kolegu i podržavaju me, instruktori su izvršni tako da se uz takvu radnu atmosferu na kraju dana sav bol i znoj zaboravi,” kaže poručnica Lovrić. Dodaje kako se najviše radi taktika, i to ne samo iz temeljnih vojničkih vještina, već se nadograđuje na razinu voda, koja je složenija te traži puno više znanja i vještina.

”Teži se tome da obuka bude što realističnija kako bismo bili osposobljeni za vodu u borbenim uvjetima. Na sve se načine povećava razina stresa kako bi se ljudi navikli razmišljati i donositi odluke, planirati zadaće u stresnim uvjetima koji simuliraju prave borbene situacije,” zaključuje poručnica Lovrić.

SzRV "MARKO BABIĆ"

**NAREDNIK ROBERT
PETANOVIĆ,
INSTRUKTOR U
SREDIŠTU ZA RAZVOJ
VODA "MARKO BABIĆ"**

U službi sam već 25 godina, a kao instruktor ovdje radim zadnjih godinu dana. Polaznici izvršavaju sve što im plan i program te tjedni raspored nalaže. Tjelesno su dobro pripremljeni, obuka je psihofizički zahtjevnija, a naglasak je obuke u kasnijim fazama planiranja pod psihofizičkim opterećenjem. Budeenje je u 5:30, od 6 do 7:30 tjelovježba i zatim slijede zadaće, ovisno što je u programu. Na spavanje se ne ide prije 10, a u rijetkim se pauzama čisti oružje, svaka minuta u danu je iskorištena. Mi smo vojnici i trebamo raditi vojnički posao 24 sata na dan."

dijelom polaznika provoditi zadaće s pješačkim oružjem, s naprednim tehnikama gađanja, odnosno situacijska i instinktivna gađanja, a polaznici će se upoznavati i s elementima bliske, odnosno urbane borbe. U tom dijelu obuke koristit će se i helikopter, odnosno tehnika brzog užeta.

U trećoj fazi objedinjuje se sve prije naučeno i s polaznicima se uvježbava taktika na razini voda te se zadaće provode kontinuirano. Nakon obvezne tjelovježbe, polaznici će planirati određenu taktičku zadaću koju će morati "obraniti" pred instruktorima, a potom i provesti.

"Planiranje, provedba, raščlamba, to je ono što će polaznici svakodnevno raditi kako bi ovladali procedurom vođenja postrojbi kao temeljnim taktičkim alatom za planiranje zadaća. Stavljat ćemo ih u uloge vođa – zapovjednika voda ili zapovjednika desetina. Bez obzira na to iz koje postrojbe dolaze, metoda procedura vođenja postrojbi jedinstvena je i koristi se u svim postrojbama. Da bi tim vjerovao svojem vođi i da bi ga pratio u zadaćama, on mora voditi vlastitim primjerom i biti sposoban nešto napraviti. To pokušavamo učiti polaznike u ovom Središtu," kaže njegov zapovjednik. Osim toga, napominje brigadir Kasumović, većina mladih časnika i dočasnika nisu bili sudionici Domovinskog rata, niti imaju iskustva iz mirovnih misija pa im je obuka u Središtu jedini susret s bliskim borbenim djelovanjem jer se takvi uvjeti simuliraju.

Zapovjednicima postrojbi omogućujemo nešto što oni ili nemaju vremena ili nemaju resursa sa svojim pripadnicima napraviti. Naš je fokus isključivo na obuci

PODIZANJE BORBENE SPREMNOSTI

"Oni su ovdje konstantno pod pretpostavkom da se nalaze u borbenom okružju, njihova je svakodnevica uzbunjivanje, pripreme za zadaću, odlazak na zadaću, hodnje, tjelovježba," opisuje brigadir Kasumović.

Pitamo ga kakva je povratna informacija prvog naraštaja polaznika i jesu li njihovi zapovjednici zadovoljni onim što su naučili tijekom obuke, a zapovjednik odgovara kako su se polaznici prve pilot-obuke u svoje matične postrojbe vratili puno kvalitetniji.

"Mi zapovjednicima postrojbi omogućujemo nešto što oni ili nemaju vremena ili nemaju resursa napraviti sa svojim pripadnicima. Naš je fokus isključivo na obuci. Bivšim polaznicima Središte uvijek stoji na raspolaganju jer je cilj da se vrate u postrojbe i nastave raditi onako kako su ovdje radili. Jedino tako ćemo podignuti razinu borbene spremnosti i obučenosti našeg vojnika," smatra brigadir Kasumović.

Kako ne bi sve ostalo samo na riječima zapovjednika, u kratkim pauzama tijekom spuštanja užetom s tornja pitamo i polaznike kakvi su im dojmovi. U jednom se slažu – obuka je intenzivna i zahtjevna, no ujedno i izvrsna prilika za vlastitu nadogradnju. "U sustavu sam 14 godina i tijekom svih ovih godina prošao sam dosta intenzivnih obuka. Znao sam otprilike što me ovdje čeka, ali obuka je teža od očekivanog. Iznimno je zahtjevna i fizički i psihički. No, instruktori su puni znanja i upoznaju nas s mnogim stvarima s kojima se nismo dosad susretali. Prijavio sam se jer sam htio usvojiti nova znanja i dalje se razvijati u svojem poslu.

Dio sam voda Žuti mrvi i borimo se rame uz rame. Ako jedan popusti, popuštamo svi, tako da neprestano dižemo jedni druge," kaže narednik Josip Kokić, inače pripadnik Središta za obuku pješništva i oklopništva. Sve dočasnike i časnike poziva da se prijave na ovu obuku i pokušaju usvojiti nova znanja jer će im ona dobro doći u daljnjoj vojnoj karijeri. "Iako je naporno, uz trud, zalaganje i pomoć kolega, sve se da izdržati. Kada vas kolega bodri i daje vam snagu, možete proći bilo koju prepreku," zaključuje narednik Kokić.

HVU

Diplome je primilo 177 polaznika vojnih škola Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman", a svima su uručeni i drugi simboli završetka izobrazbe (činovi, prstenje, časnički bodeži)

SVEČANA PROMOCIJA POLAZNIKA VOJNIH ŠKOLA

TEKST: Domagoj Vlahović / FOTO: Filip Klen

Na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu 26. lipnja svečano je obilježen završetak akademske godine 2019./20. i promocija polaznika vojnih škola HVU-a. Svim polaznicima uručene su diplome i drugi simboli završetka izobrazbe (činovi, prstenje, časnički bodeži), a najboljim polaznicima posebne nagrade i pohvale.

Uz polaznike te nastavnike i djelatnike HVU-a, svečanosti su nazočili predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga RH Zoran Milanović, državni tajnik Ministarstva obrane Tomislav Ivić kao izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske Andreja Plenkovića, zastupnik u Hrvatskom saboru Miroslav Tuđman, načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH admiral Robert Hranj, dužnosnici, generali i admirali te predstavnici sveučilišne zajednice i Vojno-diplomatskog zbora.

Predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović čestitao je polaznicima na uspješnom završetku izobrazbe. "Vaše je školovanje dobro i strogo, sada je došlo kraju, čekaju vas vaše postrojbe i misije u Hrvatskoj i u okviru međunarodne vojne suradnje i kolektivne obrane. Svijet će za godinu dana biti još

HVU

povezaniji, ali i kompliciraniji, pa će vaša uloga čuvara hrvatske neovisnosti i suverenosti biti još izazovnija, no nadam se i mirna i lijepa, jedan put u kojem ćete graditi svoje karijere i obitelji,” istaknuo je Predsjednik Republike Hrvatske.

Državni tajnik MORH-a Tomislav Ivić, uz čestitke polaznicima, časnicima i dočasnicima, koji su najvažniji dio hrvatskog obrambenog sustava, govorio je o budućem razvoju Hrvatskog vojnog učilišta te osnivanju Sveučilišta obrane i sigurnosti. “Usmjerili smo napore i u poboljšanje te izgradnju nove infrastrukture na HVU-u, primjeri su novoizgrađeni impozantni smještajni objekt Vukovar i obnovljeni sportski tereni, a uz potporu Vlade gradimo i novi kongresni centar. Sveučilište će imati jedan od najmodernijih kampusa čija će infrastruktura pratiti njegov razvoj,” zaključio je državni tajnik Ivić.

MODERNA INSTITUCIJA

Admiral Robert Hranj rekao je da već sam pogled na strukturu polaznika pokazuje da se u Hrvatskoj vojsci stavlja fokus na cjeloživotno učenje. “Pozivam vas da u daljnjoj karijeri budete ambiciozni, da ciljate visoko, trudite se biti najbolji,” naglasio je admiral Hranj, izrazivši ponos što je Hrvatsko vojno učilište izraslo u modernu visokoobrazovnu i znanstveno-istraživačku instituciju. Zapovjednik Hrvatskog vojnog učilišta general-bojnik Mate Pađen

Ova akademska godina bila je posebno zahtjevna zbog pandemije COVID-19 i potresa u Zagrebu zbog čega je bilo potrebno da Hrvatsko vojno učilište u najkraćem mogućem roku prilagodi proces izobrazbe i omogući polaznicima da uspješno završe školovanje

155POLAZNIKA
PRIPADNIKA
HRVATSKE
VOJSKE**19**POLAZNIKA
STRANIH
ZEMALJA

pozdravio je sve nazočne i istaknuo da je ova akademska godina bila posebno zahtjevna zbog pandemije COVID-19 i potresa u Zagrebu, zbog čega je bilo potrebno da Hrvatsko vojno učilište u najkraćem mogućem roku prilagodi proces izobrazbe i omogući polaznicima uspješan završetak školovanja.

Izobrazbu na vojnim školama uspješno je završilo 177 polaznika i to 155 polaznika pripadnika Hrvatske vojske, jedan polaznik iz Ministarstva unutarnjih poslova, jedan polaznik Ministarstva vanjskih i europskih poslova, jedan polaznik Hrvatske vatrogasne zajednice i 19 polaznika stranih zemalja (Bosna i Hercegovina – 10, Crna Gora – tri, Republika Kosovo – jedan, Republika Sjeverna Makedonija – tri i Republika Slovenija – dva). Riječ je o polaznicima koji su završili izobrazbu u časničkim i dočasničkim školama. Časničku izobrazbu završio je 22. naraštaj Ratne škole “Ban Josip Jelačić” (18 polaznika), 28. naraštaj Zapovjedno-stožerne škole “Blago Zadro” (40 polaznika), 19. naraštaj Temeljne časničke izobrazbe (98 polaznika) i 23. naraštaj Temeljne časničke izobrazbe HRZ-a – vojni piloti (šest polaznika). Dočasničku izobrazbu završio je 18. naraštaj Visoke dočasničke izobrazbe (15 polaznika). Od ukupnog

broja od 177 polaznika, izobrazbu je uspješno završilo 25 žena odnosno njih 14 posto. U programu su sudjelovali i pripadnici Počasno-zaštitne bojne, a prigodni glazbeni program izveli su Klapa "Sv. Juraj" Hrvatske ratne mornarice i Orkestar Hrvatske vojske.

Državni tajnik MORH-a Tomislav Ivić istaknuo je poboljšanje te izgradnju nove infrastrukture na HVU-u: smještajni objekt "Vukovar" i obnovljene sportske terene te izgradnju novog kongresnog centra

DOČEK 5. HRVCON-a

“Vaše djelovanje u Poljskoj bila je prigoda ne samo za usvajanje novih sposobnosti, već i za upoznavanje saveznika s našim mogućnostima i iskustvima, jačajući Savez i čineći ga i na vašoj razini uspješnijim i efikasnijim,” poručio je pripadnicma 5. HRVCON-a iz NATO-ove aktivnosti ojačane prednje prisutnosti u Republici Poljskoj državni tajnik Tomislav Ivić

DOPRINOS SNAZI I UGLEDU HRVATSKE VOJSKE

TEKST

Petra Kostanjšak

FOTO

Mladen Čobanović

Glavninu snaga 5. HRVCON-a čine pripadnici Gardijske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske

U vojarni "Bilogora" u Bjelovaru 30. lipnja održana je svečanost povodom dolaska 5. hrvatskog kontingenta iz NATO-ove vođene aktivnosti ojačane prednje prisutnosti u Republici Poljskoj.

Svečanom dočeku nazočio je državni tajnik MORH-a Tomislav Ivić, načelnik Glavnog stožera OSRH admiral Robert Hranj, zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Boris Šerić, zapovjednik 5. HRVCON-a bojnik Marijan Žukina i drugi visoki uzvanici. "Prije svega želim vam reći – dobro došli kući, dobro došli u domovinu, nakon uspješno obavljene zadaće u okviru 5. hrvatskog kontingenta NATO-ove aktivnosti ojačane prednje prisutnosti u Republici Poljskoj," rekao je državni tajnik Tomislav Ivić te dodao: "Bili ste istinski i vidljivi predstavnici domovine u sklopu borbene skupine pod vodstvom Sjedinjenih Američkih Država i na tome vam, poštovani pripadnici kontingenta na čelu s bojnikom Žukinom od srca čestitam. Djelovanje u multinacionalnom okruženju iznimno pridonosi snazi i ugledu Hrvatske vojske."

"Budite ponosni na postignute rezultate i obavljene zadaće. Vaše djelovanje u Poljskoj bila je prigoda ne samo za usvajanje novih sposobnosti, već i za upoznavanje saveznika s našim mogućnostima i iskustvima, jačajući Savez i čineći ga i na vašoj razini uspješnijim i efikasnijim," zaključio je državni tajnik.

Admiral Robert Hranj prisutnima je poželio dobrodošlicu. "Čestitam vam i sretan sam, među ostalim, što ste se uspješno skrbili o svojem zdravlju i zdravlju svojih kolega u ovim izvanrednim okolnostima, a posebno čestitam zapovjedniku na kojem je bila najveća odgovornost. Hrvatska

80

PRIPADNIKA U 5.
HRVCONU-U

"Hrvatska vojska pokazala je da smo odgovorna članica NATO saveza na čiju potporu naši saveznici i partneri uvijek mogu računati," naglasio je načelnik Glavnog stožera OSRH admiral Robert Hranj

vojska pokazala je da smo odgovorna članica NATO saveza na čiju potporu naši saveznici i partneri uvijek mogu računati," naglasio je admiral Hranj te dodao kako je ova aktivnost također bila prilika za stjecanje novih iskustava i znanja u multinacionalnom okruženju. Pred pripadnicima je sad obveza da ta iskustva i naučene lekcije prenesu svojim kolegama.

OČUVANJE MIRA I STABILNOSTI

General-bojnik Boris Šerić čestitao je pripadnicima na svemu što su postigli za vrijeme svojeg angažmana i sudjelovanja u ovoj međunarodnoj aktivnosti. "Čestitam vam na tome što ste u složenim okolnostima opasnosti od širenja koronavirusa proveli svoju zadaću, što je pokazatelj da Hrvatska vojska aktivno i profesionalno zajedno sa saveznicima pridonosi naporima očuvanja mira i stabilnosti i na taj način štiti nacionalni interes," rekao je general Šerić, koji je posebnu zahvalu uputio obiteljima pripadnika te čestitao pohvaljenima i nagrađenima. Zapovjednik 5. HRVCON-a bojnik Marijan Žukina svoje je obraćanje počeo riječima: "Svugdje je lijepo, ali kod kuće je najljepše."

"Iako imamo puno iskustva iz raznih nacionalnih i međunarodnih aktivnosti te Domovinskog rata, ipak je to za nas bio put u nepoznato," rekao je bojnik Žukina i istaknuo kako je bilo jasno da je njihova misija bila, među ostalim, "prezentiranje naših postrojbi i naše domovine. I znali smo kako to ostvariti. Proveli smo niz obučnih aktivnosti, a kad je u ožujku počelo uvođenje izvanrednih mjera zbog epidemije, pokazali smo da znamo kako odgovoriti i na takve izazove," zaključio je bojnik Žukina.

5. HRVCON eFPBG – POL broji 80 pripadnika. Glavninu snaga 5. HRVCON-a čine pripadnici Gardijske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske. Onima koji su se posebno istaknuli svojim radom i zalaganjem uručene su pohvale i nagrade. Uzvanici su nakon svečanosti u vojarni obišli Dom topnika u kojem se nalazi i spomen-soba 16. topničko-raketne brigade.

RONILAČKI KLUB VETERANA 4. GBR

DEVEDESETIH S PUSKOM, SADA S RONILAČKOM MASKOM

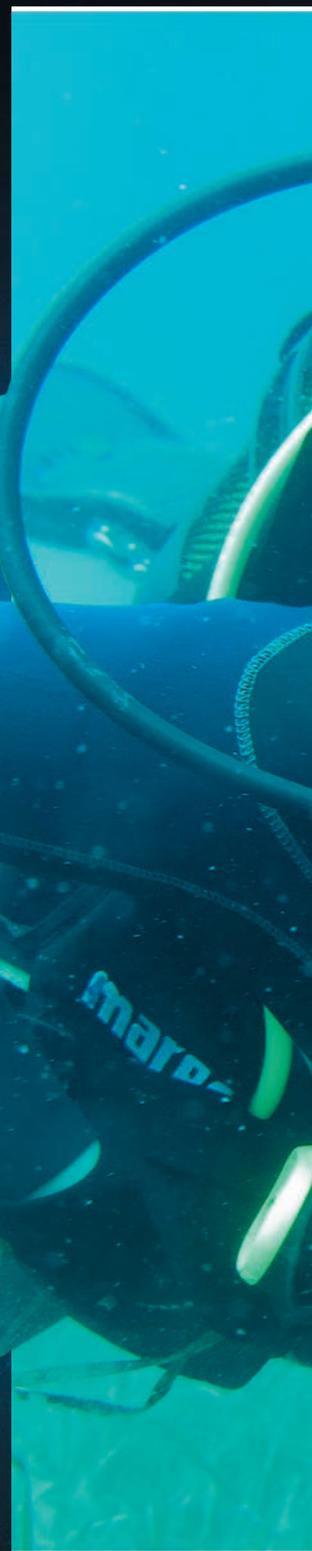
U okviru ekološkog programa "Lica ozona" kao dijela međunarodne kampanje "Ozone Heroes" na plaži Podvrške na Murteru 27. lipnja održana je akcija koju su organizirali Ronilački klub veterana 4. gbr te udruga "Murterski kompas"

Turisti i gosti Murtera, okupljena djeca i odrasli, sa znatiželjom su pratili aktivnosti koje su se na plaži Podvrške događale 27. lipnja u okviru programa ekološkog osvještavanja, edukacije i istraživanja stanja podmorja na toj mikrolokaciji. Radionicu za djecu i odrasle, čiji je cilj bio ukazati na značaj ozona i važnost njegove zaštite, vodila je dr. sc. Ljiljana Zmijanović, šibenska znanstvenica, ekologinja, dragovoljac Domovinskog rata i pridružena članica Ronilačkog kluba veterana 4.gbr, a djeca su tijekom nje u pijesku i šljunku izradila reljefe i skulpture.

Odazvali su se i članovi Ronilačkog kluba veterana 4. gbr, udruge koja okuplja pripadnike 4. gbr, branitelje, članove njihovih obitelji i sve ljude dobre volje. Njih je 13 s punom ronilačkom opremom, u dva kombija

TEKST

Lada Puljizević

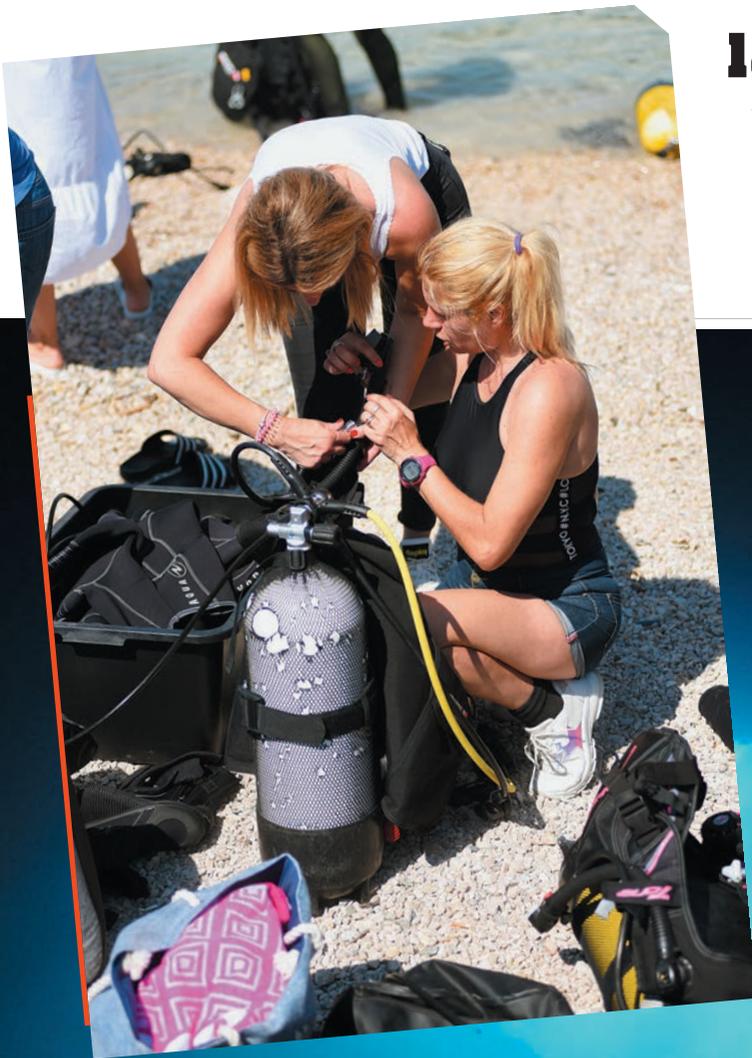
FOTOMladen Čobanović
Ronilački klub veterana 4. gbr
Aljoša Barbarić

Ronilački klub veterana 4. gbr u svojem planu rada i godišnjim akcijama ima redovite aktivnosti s lokalnom zajednicom i turističkim zajednicama

REDOVITE EKOLOŠKE AKTIVNOSTI

Ronilački klub veterana 4. gbr u svojem planu rada i godišnjim akcijama ima redovite ekološke aktivnosti s lokalnom zajednicom i turističkim zajednicama. Mnogi ih zovu, a oni se rado i kad god mogu odazivaju. Devedesetih s puškom, sada s ronilačkom maskom i bocom kisika – bit je ista: na način primjeren današnjem vremenu i sadašnjim okolnostima branitelji i dalje brane, vole i čuvaju svoju Hrvatsku. Ronjenjem je "Ekologija je jedna od temeljnih zadaća našeg ronilačkog kluba i mi to želimo raditi. Ekologija, hrvatsko more, zdravlje ljudi te očuvanje dobara i ljepota Jadrana – to su aktivnosti u kojima se branitelji, veterani 4. gbr, djeca i mladi koje okupljamo vide i u kojima žele sudjelovati," kaže Ćiro Ugrin, predsjednik Ronilačkog kluba veterana 4. gbr i umirovljeni satnik Hrvatske vojske.

rano ujutro krenulo iz Splita kako bi na Murteru obavili ronilačku provjeru stanja morskog dna te dokumentiranje jadranske periske.

Ćiro Ugrin, predsjednik Ronilačkog kluba veterana 4. gbr i umirovljeni satnik Hrvatske vojske prije urona kaže: "Ovim projektom promovira se ekologija i zdrav život, a naš ronilački klub uvijek se odaziva i sa zadovoljstvom prihvaća sudjelovanje u takvim aktivnostima. Proverit ćemo i snimiti stanje morskog dna, života u ovom dijelu podmorja, a namjeravamo i snimiti periske. One su najveći podmorski pročišćivači, a trenutačno su u cijelom Jadranu i Sredozemlju pod napadom nepoznate bakterije. Želimo ustanoviti kakvo je ovdje stanje." Trinaest ronilaca podijeljenih u dvije grupe, s dvjema podvodnim kamerama nakon gotovo dva sata vratilo se na obalu. Rezultat? Nije dobro.

ZAUSTAVLJANJE ONEČIŠĆENJA

Ćiro Ugrin objašnjava: "Nije dobro stanje u podmorju. Na ovom je području stanište periski, međutim mi nismo našli niti jednu. Ono što smo pronašli je jako puno smeća, i to smeća koje se nalazi na dubini od 17-18 metara,

što je rijetkost. U gradskim sredinama i plažama smeće se obično nalazi na manjim dubinama, u plićinama do deset metara, a ovo je direktno bacano s brodova koji ovdje budu usidreni. Nisu tu pobacani kućanski uređaji, glomazni otpad niti autogume nego boce, plastika, otpaci s brodova. To samo znači da s lokalnim vlastima i turističkom zajednicom treba više poraditi na prijmu brodova, kontroli i naplati kazni, lučka kapetanija i druge institucije ovdje mogu učiniti puno kako bismo zaustavili daljnja onečišćenja. Mi za cijelo vrijeme zarona nismo vidjeli više od tri-četiri ribe, a na ovoj konfiguraciji podmorja i uz postojeću vegetaciju trebalo bi je biti." Uz mnoge, srećom sve više njih koji o stanju mora i podmorja promišljaju i kontinuirano poduzimaju sa željom da ga spase, jest i Ronilački klub veterana 4. gbr koji u svojem planu rada i godišnjim akcijama ima redovite aktivnosti s lokalnom zajednicom i turističkim zajednicama. Ekologija je jedna od temeljnih zadaća njihova kluba, a ronjenje je tek još jedan od načina na koji oni vole Hrvatsku.

Trinaest ronilaca podijeljenih u dvije grupe s dvjema podvodnim kamerama provjeravalo je i snimalo stanje morskog dna

ZAŠTITA OZONSKOG SLOJA

Međunarodna kampanja "Ozone Heroes", koja svake godine objedinjava brojne akcije ekološkog osvještavanja, razmišljanja i činjenja širom planeta, izrasla je na temeljima Montrealskog protokola zahvaljujući čijim se odlukama ozonska rupa na Antarktici postupno oporavlja. Montrealski protokol međunarodni je sporazum iz 1987. godine, osmišljen je kako bi se razvijene zemlje potaknulo na postupno ukidanje proizvodnje onih tvari koje dovode do uništavanja ozonskog omotača. Istodobno, Montrealski protokol primjer je iznimne međunarodne suradnje, jedan od najuspješnijih ugovora takve vrste i prvi je univerzalno ratificiran ugovor u povijesti Ujedinjenih naroda. Cilj aktivnosti kampanje zaštita je ozonskog sloja i klime te aktivnosti kojima se postupno uklanjaju hidrofluorugljici koji pridonose zagrijavanju i utječu na pojavu klimatskih ekstrema i štetnih promjena.

HRM

Gotovo je teško pobrojiti sve sportske sadržaje koji se sad nalaze na raspolaganju pripadnicima mornarice – od nogometa, košarke, odbojke, malog nogometa do odbojke na pijesku, skoka udalj. Tu je također i atletska staza sa šest traka koja pruža mogućnost kompletnog atletskog treninga i antistres podloga za boričake sportove

TEKST

Doris Ravlić

FOTO

Goran Resovac

Obnova terena išla je postupno i u nju je bilo uključeno nekoliko sastavnica Ministarstva obrane i Hrvatske vojske, a uređenje je rezultat i izvrsne suradnje Hrvatske vojske s civilnom zajednicom

**NOVO IZDANJE SPORTSKIH
TERENA U VOJARNI U SPLITU**

HRM

"Bez dobre tjelesne spreme, nema ni dobrog vojnika," bila je misao vodilja tadašnjeg ministra obrane Damira Krstičevića kad je 2018. godinu proglasio godinom spremnosti i aktivnosti hrvatskog vojnika. Vođeni tim motom, u vojarnama Hrvatske vojske počelo se razmišljati na koje načine podići standard i svakodnevni život vojnika kako bi njihova psihofizička sprema bila na najvišoj razini. U redovima pripadnika Hrvatske ratne mornarice javila se tad ideja o uređenju već postojećih, ali pomalo zastarjelih sportskih terena na području vojarne "Admiral flote Sveto Letica-Barba".

"Nas su ti tereni dočekali još 1991. godine, kad smo ušli na prostor vojarne. Već su tad bili u derutnom stanju i oduvijek je postojala želja i volja za obnovom, no mogućnosti su bile ograničene. Dolaskom ministra Krstičevića stvorili su se uvjeti za početak uređenja terena," objašnjava nam načelnik Odjela za logistiku Zapovjedništva HRM-a kapetan bojnog broda Željko Jakus ističući kako je obnova išla postupno i u nju je bilo uključeno nekoliko sastavnica MORH-a i HV-a. Veliku ulogu u obnovi imali su pripadnici Zapovjedništva za potporu, a dio financijskih sredstava planiran je preko sektora za vojnu infrastrukturu. Sve to podiglo je cijeli ciklus obnove terena na jednu višu razinu. Obnova terena rezultat je i izvrsne suradnje Hrvatske vojske s civilnom zajednicom. Na sportskim terenima Lore već neko vrijeme svoj talent bruse mladi nogometaši nogometnog kluba Adriatic. Dovediti terene u odgovarajuće stanje bila je i njihova želja te je klub preuzeo oko 20 posto ukupne investicije uređivši dva malonogometna terena i dio svlačionica. Velika su prednost i postavljeni reflektori koji pružaju mogućnost korištenja terena noću, a u čijim čarima već uživaju djelatnici vojarne, no prije svega kadeti.

NAJVIŠI STANDARDI

Gotovo je teško pobrojiti sve sportske sadržaje koji se sad nalaze na raspolaganju pripadnicima mornarice - od nogometa, košarke, odbojke, malog nogometa do odbojke na pi-

jesku, skoka udalj. Tu je također i atletska staza sa šest traka koja pruža mogućnost potpunog atletskeg treninga i antistres podloga za borilačke sportove. Nedavno je obnovljena i teretana, a s dijelom opreme uspjeli su urediti i teretanu u prostorima Flote HRM-a u Splitu te u vojarnama u Pločama i Puli. "Usudio bih se reći da smo sad jedan pravi sportski centar. Usto, u susjedstvu vojarne imamo veslački i jedriličarski klub, u blizini su

Na inicijativu Zapovjedništva mornarice organizirane su ekološke akcije u kojima je uređen okoliš vojarnе, a u čemu su sudjelovali svi - od časnika do mornara

i bazeni. Rijetko gdje ćete naći vojarnu koja nudi toliko sadržaja," objašnjava kapetan fregate Ivica Bajaj, napomenuvši kako se zahvaljujući ugodnoj mediteranskoj klimi, tereni mogu koristiti tijekom čitave godine. Uz obnovu samih terena, uloženo je i u razvoj elektroenergetske mreže i rasvjetnih stupova, a važno je naglasiti kako je sve napravljeno po najvišim građevinskim standardima. Na inicijativu Zapovjedništva mornarice organizirane su ekološke akcije u kojima je uređen okoliš vojarnе, a u čemu su

sudjelovali svi - od časnika do mornara. Hortikulturnim radovima uklonjeno je štetno raslinje i bilje te su te površine pretvorene u koristan prostor. Posađeno je stotinjak stabala maslina i uređene su travnate površine čime je ukupni izgled vojarnе dobio sasvim novu dimenziju. Sve to uvelike mijenja svakodnevnicu pripadnika HRM-a koji su i dosad na sportskim natjecanjima ostvarivali izvrsne rezultate, a koji će u novim uvjetima za vježbanje, vjerujemo biti još bolji. Usto, vojarna u Splitu oduvijek je bila mjesto okupljanja te domaćih i međunarodnih susreta, a mogućnosti organizacije sportskih događanja sada su još veće. Za početak, nadaju se za obljetnicu HRM-a organizaciji turnira iz malog nogometa, jednog od najpopularnijih sportova u Hrvatskoj za što napokon imaju priliku...

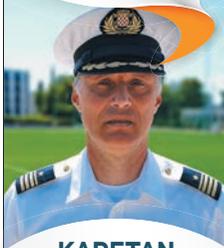
FRANKO BOGDAN,
predsjednik
nogometnog kluba
Adriatic

BOJNIK MIRO KUVAČIĆ,
zapovjednik
Opslužništva
vojarnе

IVICA BAJAJ,
KAPETAN FREGATE,
časnik za kineziologiju
Hrvatske ratne
mornarice

KAPETAN BOJNOG BRODA ŽELJKO JAKUS, načelnik
Odjela za logistiku
u Zapovjedništvu
HRM-a

Uz obostrano zadovoljstvo, naš klub i Ministarstvo obrane ostvarili su izvrsnu suradnju. Oduševljeni smo rezultatima obnove, a novi će tereni uvelike pridonijeti razvoju i napretku naših mladih nogometaša.

"S obzirom na to da Opslužništvo vojarnе osigurava smještaj za sve polaznike obučnih procesa u vojarni i sve ostale sudionike civilno-vojne suradnje, uređenjem sportskih terena, dodatno se dobilo na sadržaju u procesu održavanja tjelesne sposobnosti svih pripadnika te ukupne kvalitete života i rada u vojarni"

"Osposobljavanjem sportskih terena dobili smo mogućnost tjelesnu spremu pripadnika podići na jednu višu razinu. Sportski tereni iznimno su uređeni i omogućuju istodobno vježbanje velikom broju pripadnika.

"Kad gledamo cijelu investiciju, benefiti su golemi - i financijski i općenito za dobrobit pripadnika. Vrijednost cijelog kompleksa sad vrijedi oko pet puta više od uloženog"

HVU "DR. FRANJO TUĐMAN"

Provedba selekcijskog postupka kandidata za školovanje vojnih pilota u vrijeme pandemije COVID-19 zahtijevala je aktivno sudjelovanje Personalne uprave Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske i Uprave za ljudske potencijale u procesu donošenja odluke o provedbi zadaće, ali i kasnijem planiranju i realizaciji

SELEKCIJSKI POSTUPAK ODABIRA KANDIDATA ZA ŠKOLOVANJE VOJNIH PILOTA

Sukladno Odluci ministra obrane RH o školovanju i stipendiranju studenata-kadeta u akademskoj godini 2020./2021. i javnom pozivu zainteresiranim kandidatima - učenicima 3. razreda srednje škole za studij Aeronautika - vojni pilot od 22. siječnja 2020. te javnom natječaju za prijam kandidata/kandidatkinja za časnike/časnice-vojne pilote (Narodne novine, br. 31/20) te iskazanim potrebama GS OSRH za pribavljanjem pilota u OSRH od 3. ožujka 2020., proveden je

TEKST

Božo Poljak
Tomislav Lažeta

FOTO

Mladen Čobanović
arhiva Središnjice

selekcijski postupak za odabir kandidata za školovanje vojnih pilota.

Središnjica za upravljanje osobljem pristožerna je postrojba GS OSRH, a jedna od njezinih temeljnih zadaća jest privlačenje, selekcija i odabir kandidata za školovanje kadeta na sveučilišnim studijskim programima na HVU-u "Dr. Franjo Tuđman". Provedba selekcijskog postupka kandidata za školovanje vojnih pilota u vrijeme pandemije COVID-19 zahtijevala je aktivno sudjelovanje Personalne uprave Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske i Uprave za ljudske potencijale u procesu donošenja odluke o provedbi zadaće, ali i kasnijem planiranju i realizaciji. Ova je zadaća sama po sebi izazov, a u

okolnostima virusne pandemije i mjerama zaštite koje je propisao Nacionalni stožer civilne zaštite taj izazov bio je veći.

PROPISANE EPIDEMIOLOŠKE PREPORUKE

Postupci za provedbu zahtijevali su administrativnu selekciju temeljem prijave s javnog natječaja, organizaciju dolaska kandidata na selekcijski postupak za vrijeme pandemije, pozivanje kandidata, prihvata i provedbu selekcijskog postupka.

Odjel za odabir, promidžbu, zdravstvenu i psihološku potporu Središnjice za upravljanje osobljem, u suradnji s Ministarstvom obrane RH za sve je kandidate utvrdio je li im izrečena mjera samoizolacije te osigurala propusnice za svakog pojedin-

kandidat
DAVID HAVRLIŠAN
(23) kadet

Za mene ne postoji časniji i izazovniji način života. Svjestan sam kako je sam proces selekcijskog postupka rigorozan i vrlo zahtjevan, što je i potrebno za obnašanje dužnosti vojnog pilota. Što se procedure i samog osoblja tiče, sve je na vrlo profesionalnoj razini od samog prihvata do ostalih koraka selekcije.

kandidat
NIKOLA MARTINČIĆ
(19) učenik Graditeljske, prirodoslovne rudarske škole

Već sam od malih nogu imao snažnu želju postati vojni pilot, a kako je ljubav prema domovini u meni rasla, tako sam se i odlučio za poziv vojnog pilota.

kandidatkinja
TINA PEDIĆ
(19) učenica IV. gimnazije

ca. Zatim je organiziran prijevoz na selekcijski postupak s lokacije bliže mjestu prebivališta, pritom imajući na umu da prijevozna sredstva mogu primiti samo određen broj osoba zbog socijalne distance. U prvom koraku selekcije Središnjica za upravljanje osobljem, kao nositelj zadaće, organizirala je i u suradnji s časnicima za vojnu psihologiju OSRH provela psihološko testiranje kandidata 13. svibnja 2020. u Osijeku, Vinkovcima, Varaždinu, Zagrebu, Karlovcu, Delnicama, Zadru i Splitu sukladno aktualnim epidemiološkim preporukama i odlukama Nacionalnog stožera civilne zaštite RH o broju osoba u zatvorenom prostoru što je zahtijevalo uključivanje više psihologa i veći broj prostorija za provedbu postupka. Kandidati koji su zadovoljili zahtjeve psiholoških testiranja pristupili su liječničkim pregledima. S obzirom na to da je Zavod za zrakoplovnu medicinu iz Zagreba u vrijeme pandemije stavljen na raspolaganje Kliničkoj bolnici Dubrava, jedina mogućnost za provedbu liječničkih pregleda kandidata za školovanje vojnih pilota bila je u Splitu u Zavodu za pomorsku medicinu, što je znatno otežalo organizaciju prijevoza i smještaja kandidata iz sjevernih i istočnih županija RH. Liječnici Zavoda za zrakoplovnu medicinu, Vojnog zdravstvenog središta Zapovjedništva za potporu uložili su maksimalne napore kako bi se osiguralo sve potrebno za provedbu pregleda u Splitu.

SKRB ZA KANDIDATE

Liječnički pregledi kandidata provedeni su od 25. svibnja do 9. lipnja 2020. Središnjica za upravljanje osobljem organizirala je višednevnu aktivnost za svakog kandidata pojedinačno s osiguranim prijevozom prema Splitu iz mjesta bližeg mjestu prebivališta te organizirala smještaj i prehranu u vojarni "Sveto Letica – Barba".

Kandidate koji su zadovoljili zdravstvenu selekciju u Zavodu za pomorsku medicinu Split, Središnjica za upravljanje osobljem uputit će u srpnju na selekcijsko letenje u 93. krilo Hrvatskog ratnog zrakoplovstva u Zemunik Donji. Nakon toga kandidati koji zadovolje uvjete selekcijskog letenja potpisat će ugovor o školovanju vojnih pilota koje će se provesti na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu i 93. krilu Hrvatskog ratnog zrakoplovstva.

Tijekom pandemije pod istim su epidemiološkim mjerama provedeni i selekcijski postupci za ostale sveučilišne studentske programe na HVU-u "Dr. Franjo Tuđman", a to su Vojno inženjerstvo, Vojno vođenje i upravljanje te Vojno pomorstvo.

Hrvatska vojska, u ovoj kriznoj situaciji, pri izvršenju svojih zadaća pokazala je profesionalnost, sigurnost te skrb i brigu za kandidate i za svoje pripadnike koji su provodili cijeli proces selekcijskog postupka.

Letjelice su mi uvijek bile zanimljive, a o pozivu sam počela razmišljati tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Znala sam da ne želim raditi miran uredski posao i da ću biti zadovoljna jedino nekim izazovnijim zanimanjem. Prije dvije godine bila sam na Jarunu kad se obilježavao Dan Hrvatske vojske. Vidjela sam helikoptere i odmah znala da je moj poziv biti vojni pilot! Svidjelo mi se kako je osoblje koje provodi selekciju ljubazno i pristupačno i kako su nam detaljno objasnili što nam je činiti u svakom trenutku testiranja.

EUBG 2020-2

HRVATSKA VOJSKA

PRIPREMILA
Petra Kostanjšak

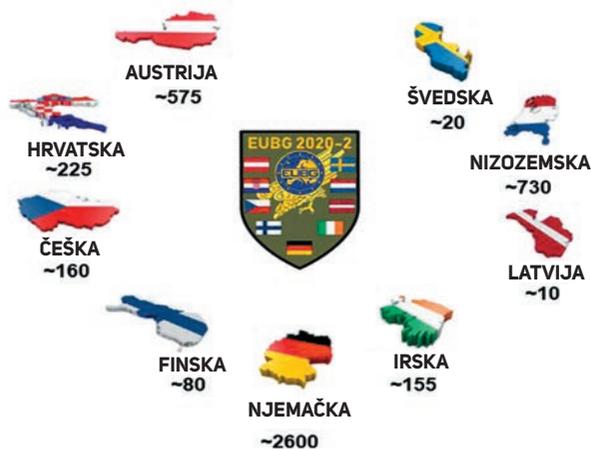
U STANJU PRIPRAVNOSTI KAO DIO BORBENE GRUPE EU-A

Foto: Tomislav Brandt

Njemačka je vojska 1. srpnja preuzela vodstvo nad borbenom grupom koju čini 4100 vojnika iz devet različitih zemalja, a snagama koje se u pripravnosti nalaze do 31. prosinca 2020. Hrvatska daje potporu s 225 vojnika

BORBENA GRUPA EUROPSKE UNIJE (EUBG) 2020-2 U stanju pripravnosti 1. srpnja – 31. prosinca 2020.

~Broj vojnika

Borbena grupa Europske unije (EUBG 2020-2) u kojoj, pod njemačkim vodstvom, sudjeluju i hrvatske snage, ušla je 1. srpnja u šestomjesečno stanje pripravnosti.

Naime, Savezna Republika Njemačka s prvim je danom srpnja preuzela predsjedanje Vijećem Europske unije, a njemačka vojska preuzela vodstvo nad borbenom grupom koju čini 4100 vojnika iz devet različitih zemalja. Snagama koje će se u pripravnosti nalaziti do 31. prosinca ove godine, Hrvatska daje potporu s 225 vojnika.

EUBG su snage pripravne za brzo djelovanje, a mogu biti razmještene u radijusu do 6000 kilometara oko Bruxellesa. Koncept Borbene grupe EU-a zapravo je temelj za brzi odgovor Europske unije na krizne situacije i njegov je osnovni cilj jamčiti stratešku neovisnost Europske unije.

Prvog dana faze spremnosti europskih snaga zapovjednik Divizije snaga za brzi odgovor (DSK) njemačke vojske, general-bojnik Andreas Hannemann sa svojim je zamjenikom brigadiriom Mauriceom Timmermansom održao videokonferenciju za medije na kojoj je predstavio Borbenu grupu EU-a. Obojica su na konferenciji zaključila kako su snage spremne za zadaće koje se potencijalno mogu naći pred njima.

Misije EUBG-a mogu uključivati prevenciju sukoba, misije stabilizacije, operacije vojne evakuacije, krizni menadžment i očuvanje mira. Borbena se grupa sastoji od pješачke boj-

RAZMJETAJ UNUTAR 72 SATA

Njemačka Divizija snaga za brzi odgovor (DSK) iz Stadtallendorfa osigurava modularno i razmjestivo zapovjedništvo koje se, za potrebe operacije, može razmjestiti diljem svijeta. Ako Europska unija odluči upotrijebiti borbeno grupu, nakon aktivacije snaga, prvi vojnici moraju biti u Stadtallendorfu spremni za razmještaj unutar 72 sata. U roku idućih pet dana trebalo bi započeti razmještanje snaga ondje gdje su potrebne. EUBG 2020-2 sastoji se od Glavne borbene grupe (Core BG), Medicinskih namjenskih snaga (MedTF), Bojne službe za borbeno potporu (CSSBn), Satnije Vojne policije (MPCoy), Postrojbe za CIMIC potporu (CSU), Namjenskih snaga za psihološke operacije (PsyOps TF), Specijalnih snaga i Voda za obavještajno djelovanje (ISTAR Platoon).

4100

VOJNIKA ČINI
BORBENU
GRUPU

225

HRVATSKIH
VOJNIKA U
BORBENOJ
JE GRUPI

ne i zapovjednog elementa, a general Hannemann u slučaju aktivacije postaje zapovjednik snaga EUBG-a. Borbene grupe Europske unije (EUBG – European Union Battle Group) vojna su sposobnost Europske unije spremne za brzo djelovanje, a na rotacijskoj osnovi u šestomjesečnom stanju pripravnosti uvijek su po dvije borbene grupe: jedna je pod vodstvom Njemačke u kojoj sudjeluju pripadnici bojne Vukovi GMBR-a, a druga je španjolsko-talijanska amfibijska borbeno grupa.

HRVATSKA VOJSKA ŠESTI PUT U EUBG-U

Hrvatska je do sada sudjelovala u pet Borbenih grupa Europske unije. Prvi je put to bilo u prvoj polovini 2011. godine u Borbenoj grupi EU-a pod vodstvom Švedske. Nakon toga, 2012. i 2016. godine Hrvatska je sudjelovala u EUBG-u pod vodstvom Njemačke, a 2017. godine pod vodstvom Italije. Zadnje sudjelovanje bilo je u drugoj polovini prošle godine u Borbenoj grupi pod vodstvom Poljske.

HRM

Najbolji u siječnju bili su narednik Boris Majić i mornar Luka Kovačević. U veljači su se posebno istaknuli nadnarednik Kruno Guvo i vojnik Renato Kurtović, a u ožujku su najboljima proglašeni časnički namjesnik Igor Jurić i mornar Mate Kero

PRIZNANJA I NAGRADE NAJBOLJIM MORNARIMA I DOČASNICIMA

Zapovjednik Hrvatske ratne mornarice kontraadmiral Ivo Raffanelli 29. lipnja 2020. primio je dočasnike i mornare proglašene najboljima u HRM-u za siječanj, veljaču i ožujak. Najbolji u siječnju bili su narednik Boris Majić i mornar Luka Kovačević. U veljači su se posebno istaknuli nadnarednik Kruno Guvo i vojnik Renato Kurtović, a u ožujku su najboljima proglašeni časnički namjesnik Igor Jurić i mornar Mate Kero. Najboljim dočasnici- ma i mornarima HRM-a zapovjednik HRM-a uručio je pismene pohvale čestitajući im na ostvarenim priznanjima. Kontraadmiral Raffanelli naglasio je značaj posvećenosti pozivu, odgovornosti, znanja, stručnosti, učenja i obučavanja u cilju podizanja ne samo razine pojedinačne osposobljenosti i profesionalnog razvoja svakog pojedinca, već uspješnosti provedbe misije HRM-a te Oružanih snaga u cjelini.

TEKST
OJI HRM

FOTO
D. Mišić

Narednik Boris Majić pristupio je u OSRH 2006., a od 2010. na dužnosti je u Vodu protuminskih ronitelja Flote HRM-a. Ističe se neprekidnim usavršavanjem u struci te samoinicijativom. Uz redovne zadaće dužnosti protuminskog ronitelja, planira i provodi misije za autonomno podvodno vozilo Remus 100. Osim analitike sustava, sudjeluje u izradi taktičko-tehničkih zahtjeva i programima obuke za buduće operatere na vozilu. U radu teži jednostavnim i učinkovitim rješenjima uvijek vodeći računa o mjerama sigurnosti. Nakon tragičnog pada helikoptera Kiowa Warrior u more, u svojstvu pripadnika voda PMR-a i Remus tima, značajno je pridonio u akciji traganja. Temeljem svega navedenog narednik Majić odabran je za najboljeg dočasnika HRM-a u siječnju te proglašen za najboljeg dočasnika na razini OSRH za isti mjesec.

Mornar Luka Kovačević pristupio je u OSRH 2017. Nakon uspješnog završetka Specijalističke vojne obuke raspoređen je na ustrojbeno mjesto mornar-strojar u odjeljku glavnih strojeva na brodu, raketnoj topovnjači RTOP-12. Iznimno predan vojničkom pozivu, mornar Kovačević izvršava sve zadaće uz maksimalno osobno zalaganje i pronalazak najboljih rješenja. Uz obveze ustrojbene dužnosti redovito

Zapovjednik HRM-a kontraadmiral Ivo Raffanelli naglasio je značaj posvećenosti pozivu, odgovornosti, znanja, stručnosti, učenja i obučavanja u cilju podizanja ne samo razine pojedinačne osposobljenosti i profesionalnog razvoja svakog pojedinca već uspješnosti provedbe misije HRM-a te Oružanih snaga u cjelini

sudjeluje i u zadaćama počasnog ispraćaja umrlih branitelja iz Domovinskog rata. Nesebično se angažira i u brojnim drugim aktivnostima, kao što su hortikulturni radovi u park-šumi Marjan, potom tijekom sanacije i preuređenja sanitarnih prostorija jednog objekta u vojarni, u radovima na obnovi sportskih terena te sanaciji dijela obale na sidrištu vojarne. Prilikom radova na broskom sanitarnom sustavu iskazao se dodatnim zalaganjem temeljenim na znanju i sposobnostima koje su za primjer čak i iskusnijim njegovim kolegama. Na osnovi svega navedenog mornar Kovačević odabran je za najboljeg vojnika/mornara HRM-a u siječnju te predložen za izbor najboljih na razini OSRH.

Nadnadrednik Kruno Guvo u OSRH je od 1995., trenutačno je raspoređen na ustrojbeno mjesto zapovjednik skupine-instruktor u Odsjeku voditelja naraštaja i opće obuke Središta za obuku HRM-a. Tijekom veljače vodio je II. modul tečaja za stjecanje statusa ovlaštene osobe Obalne straže RH i provodio i dio obuke I. modula osposobljavanja za satniju Mornaričko-desantnog pješastva Flote HRM-a. Proveo je također i obuku instinktivnog gađanja za AVPD tim HRM-a, a u sklopu njihovih priprema za angažman u OPM EU NAVFOR ATALANTA u Somaliji, u kojoj je i sudjelovao kao član prvog tima. Riječ je o iznimnom dočasniku koji neprekidno teži stjecanju novih znanja i usavršavanju vještina koje nadalje nesebično prenosi polaznicima tečajeva i obuka, kao i svojim suradnicima i kolegama. U radu pokazuje samoinicijativu, a posebnu pozornost posvećuje visokoj razini tjelesne spremnosti. Zbog svega navedenog nadnadrednik Guvo odabran je za najboljeg dočasnika HRM-a te predložen za najbolje na razini OSRH za veljaču 2020. godine.

Vojnik Renato Kurtović u OSRH je pristupio 2010., a od 2011. godine pripadnik je HRM-a. Obnašao je niz vojničkih dužnosti, od mehaničara, specijaliziranog

elektromehaničara za pogonsku opremu, preko elektroničara, mehaničara za brodske oružne sustave do dužnosti mehaničara za topničko naoružanje, na koju je trenutačno postavljen. Sve zadaće obavlja iznimno profesionalno, odgovorno i kvalitetno. Uz zadaće temeljne dužnosti, često se angažira na zadaćama pružanja potpore na pogrebima umrlih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, tj. počasno-ceremonijalnim zadaćama. U veljači 2020. godine posebno se iskazao prilikom obuke pripadnika MUP-a RH u provedbi gađanja osobnim naoružanjem. Osim održavanja streljane, prethodno je pripremao sudionike gađanja, a pružao je i neposrednu potporu za vrijeme aktivnosti. Posebno značajan osobni doprinos vojnika Kurtovića bio je u zadaći pružanja potpore u provedbi dijela preduputne obuke AVPD tima HRM-a. Osim angažmana u obuci, tijekom veljače upućen je u Djibouti, u Somaliju, sa zadaćom provođenja tehničkog pregleda različitog osobnog naoružanja za pripadnike AVPD tima HRM-a stacioniranog u bazi francuskog OS-a. Za to je angažiran kao član tima HRM-a te je od čelnika tima usmeno pohvaljen za uspješnu provedbu zadaće, iskazanu visoku profesionalnost i motiviranost. Osobnim primjerom, stručnošću, motiviranost, samoinicijativom i iskustvima pomaže u realizaciji planiranih i izvanrednih zadaća. Odabir vojnika Kurtovića za najboljeg vojnika/mornara za mjesec veljaču HRM-a i OSRH, priznanje je i za njegovu dugogodišnju predanost pozivu i dužnosti, kao osobit primjer mladim kolegama.

Časnički namjesnik Igor Jurić u Oružane snage RH stupio je u kolovozu 1991. kao dragovoljac Domovinskog rata. Trenutačno je raspoređen na ustrojbeno mjesto prvog dočasnika satnije KIS-a, Bojne Obalnog motrenja i navođenja HRM-a. Kroz prvo tromjesečje 2020. časnički namjesnik Jurić posebno se iskazao u organizaciji nastave i obuke za djelatnike raspoređene u satniju KIS-a. Riječ je o obuci i nastavi za nove djelatnike, tj. njihova priprema za polaganje ispita za samostalno obnašanje ustrojbene dužnosti. Osim plana i programa obuke, koja se provodila kroz devet modula, izradio je sve nastavne materijale, a posebno iz osnova elektrotehnike i telekomunikacija. Iznimnom predanošću i odgovornim pristupom časnički namjesnik Jurić pridonosi uspješnom obnašanju zadaća na razini satnije i na razini bojne OmiN.

Mornar Mate Kero pristupio je u OSRH 2019. godine. Nakon uspješnog završetka Specijalističke vojne obuke raspoređen je na ustrojbeno mjesto mornar-strojar u pogonskom broskom odredu na ophodnom brodu OB-04. Mornar Kero iznimno je marljiv djelatnik, izgrađenih ljudskih i vojničkih osobina, predan pozivu i uzoran član posade broda. Osim u izvršavanju redovnih zadaća iskazao se u različitim izvanrednim aktivnostima, a posebno prilikom posljednjih ispraćaja umrlih branitelja iz Domovinskog rata. U proteklom razdoblju angažirao se također u radovima na obnovi sportskih terena te prilikom sanacije dijela obale na sidrištu vojarne "Admiral flote Sveto Letica-Barba". Zbog svega navedenog odabran je za najboljeg vojnika / mornara HRM-a za ožujak.

HRZ

”ZADOVOLJSTVO U RADU UTJEČE NA SPREMNOST POSTROJBE“

Vojnik Antonio Dragaš, narednik Ivan Paleka, nadnarednik-vojni specijalist Tomislav Turkalj, vojnik Ante Granić, skupnik Domagoj Ranogajec, vojnik Stjepan Madunić i nadnarednik Ivica Jurišić, najbolji su vojnici i dočasnici Hrvatskog ratnog zrakoplovstva za siječanj, veljaču, svibanj i lipanj

Najboljim vojnicima i dočasnicima Hrvatskog ratnog zrakoplovstva za siječanj, veljaču, svibanj i lipanj 2020. zapovjednik HRZ-a brigadni general Michael Križanec sa suradnicima uručio je pohvalnice i čestitao za iskazanu izvrsnost u provedbi zadaća, promicanje profesionalizma i samoinicijativnost te predanu i časnu službu.

Najbolji vojnici i dočasnici HRZ-a za siječanj: vojnik Antonio Dragaš i nadnarednik Ivan Paleka iz 93. krila, za veljaču: nadnarednik-vojni specijalist Tomislav Turkalj iz bojne Zračnog motrenja i navođenja, za svibanj: vojnik Ante Granić i skupnik Domagoj Ranogajec iz 91. krila, za lipanj: vojnik Stjepan Madunić iz bojne Zračnog motrenja i navođenja i nadnarednik Ivica Jurišić iz Središte za obuku HRZ-a "Rudolf Perešin". Brigadni general Križanec pritom je istaknuo važnost dostizanja stup-

nja izvrsnosti u radu te njegova održanja te naveo kako je dodjela pohvala za rad motivacija ostalim pripadnicima HRZ-a da teže k istom. Napomenuo je također kako se treba ugledati na uzore koji potiču ostale da daju svoj maksimum u svakodnevnom radu i međusobnom odnosu. Zapovjednik HRZ-a zahvalio je svima na doprinosu i rezultatima iza kojih stoji velik trud i znanje te napomenuo da i dalje potiču svoje radne kolege u cilju dostizanja izvrsnosti jer zadovoljstvo u radu utječe na spremnost postrojbe. U ime pohvaljenih vojnika i dočasnika nadnarednik-vojni specijalist Turkalj istaknuo je važnost skupine i kohezije tima u provedbi zadaća.

Vojnik Antonio Dragaš, zrakoplovni mehaničar, pokazao je samoinicijativu i pomogao starijim kolegama da stignu na vrijeme odraditi dvogodišnje i šestogodišnje preglede na izbacivim sjedalima te njihovu osposobljavanju za ugradnju na avion PC-9(M). Ovaj dio posla obavio je vrlo savjesno i kvalitetno uz iskazivanje velikog interesa za stjecanjem novih saznanja i sposobnosti te želju i iznimnu volju za rad.

Nadnarednik Ivan Paleka, zrakoplovni mehaničar, svojim predanim i besprijekornim radom kao i nazočnošću na radovima kao kontrolor ulijeva povjerenje i sigurnost mladim, a i starijim kolegama, što ga čini važnom karikom u lancu održavanja aviona. Tijekom mjeseca planirao je i provodio obuku mladih tehničara za prvi i drugi stupanj održavanja te vodio praktičnu nastavu s učenicima Srednje tehničke škole koji se nalaze na praktičnoj nastavi u eskadrili aviona.

Nadnarednik-vojni specijalist Tomislav Turkalj, radarski tehničar, iskazao se tijekom radova na radarskom sustavu FPS-117 na RP Učka tijekom veljače jer je riječ o iznimno kompleksnom zahvatu koji se može kvalificirati kao najviši i najkompleksniji stupanj (3. stupanj) održavanja, koji dje-latnici bZMIN do sada nikad nisu provodili. Svojim znanjem

TEKST

OJI HRZ-a

FOTO

OJI HRZ-a

i iskustvom kao i pokretačkom snagom za cijeli, za tu priliku, formirani tim uspjeli su provesti radove u najkraćem mogućem vremenu i ostvariti znatnu uštedu sredstava.

Vojniku Anti Graniću, zrakoplovnom mehaničaru, dodatna dužnost logističkog skrbnika satnije dodijeljena je nakon pokazanih rezultata u radu tijekom poslova nabave i transporta pričuvnih i drugih dijelova potrebnih za održavanje helikoptera Mi-171 Sh između postrojbi 91. krila smještenih na Plesu i 194. EVH smještene u Lučkom što povećava, ubrzava i dodatno unapređuje efikasnost logistike 194. EVH.

Skupnik Domagoj Ranogajec, zrakoplovni tehničar, tijekom svibnja završio je s izvrsnim uspjehom "zemaljski" dio obuke za zrakoplovnog tehničara-letača na helikopteru Mi-171Sh koji uključuje prijeletni, međuletni i poslijeletne preglede helikoptera te poznavanje rada helikopterskih sustava. Posebno treba uzeti u obzir trud uloženi u svladavanje dodatnih specijalnosti po zrakoplovu i motoru (ZIM) i desantno-transportnoj opremi (DTO) kako bi se mogla steći navedena specijalnost tehničara- letača.

Vojnik Stjepan Madunić, radarski mehaničar, za vrijeme proteklog tehničkog preventivnog pregleda na radaru FPS 117 iskoristio je iznimnu priliku da, pomažući i učeći od naj-

boljih i najiskusnijih radarskih tehničara, stekne znanja i iskustva koja će mu pomoći u daljnjem radu i razvoju. Tijekom lipnja dao je velik doprinos tijekom krčenja suhe trave i granja uređujući protupožarni pojas na položaju Kozjak kako bi što spremnije i uz minimalan rizik od požara dočekali i prošli PP sezonu.

Nadnarednik Ivica Jurišić, zapovjednik desetine i prvi dočasnik voda, posebno se iskazao svojim angažmanom oko planiranja i provedbe svečanosti dodjele letačkog znaka pilota HRZ-a 24. naraštaju. Nemjerljiv je i njegov dugogodišnji doprinos u održavanju i uređenju objekta broj 2 u kojem primarno borave vojnici na specijalističkoj vojnoj obuci, ali i mnogi drugi djelatnici OSRH koji dolaze u vojarnu "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemunik. Svojim entuzijazmom i pozitivnim stavom utječe da i drugi ulože dodatne napore u obavljanje svakodnevnih zadaća.

Zapovjednik HRZ-a brigadni general Michael Križanec uručio je najboljim vojnicima i dočasnici pohvalnice i čestitao im za iskazanu izvrsnost u provedbi zadaća

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: Indian Air Force / Facebook

INDIJCI OBNAVLJAJU LOVAČKU FLOTU

Indijsko ministarstvo obrane odobrilo je početkom srpnja kupnju višenamjenskih borbenih zrakoplova za potrebe ratnog zrakoplovstva. Ukupna vrijednost posla iznosi 2,43 milijarde dolara. Riječ je o 21 rabljenom i nadograđenom avionu MiG-21 koji će biti dopremljen iz Rusije i 12 novih Su-30MKI, koji će biti proizvedeni u Indiji po "uhodanoj" licenci. Avioni MiG namijenjeni su dopuni flote od 59 starih letjelica tog tipa koje su u operativnoj uporabi još od 1986., s tim da će potonje biti modernizirane. Suhoji će zamijeniti 12 Suhoja koji su tijekom godina izgubljeni u različitim okolnostima. Tvrtka Hindustan Aeronautics Limited (HAL) koja proizvodi Suhoje trebala bi do ožujka 2021. isporučiti zadnji od 222 po licenci proizvedena Su-30MKI, koja su ugovorena po "starom" ugovoru. Novi avioni poslužit će tako za produljenje "života" tvorničke trake. Indija očekuje i 2016. godine ugovorenu isporuku 36 aviona Dassault Rafale. Prvi je preuzela prošlog listopada, šest bi trebalo stići do kraja ovog srpnja, a ostali do kraja 2022. godine.

Domagoj Vlahović

NOVI TANKER NA NOVOM ZELANDU

Foto: HHI

Novi flotni tanker novozelandske mornarice uplovio je 26. lipnja u Auckland nakon petnaestodnevne plovidbe iz južnokorejskog grada Ulsana, gdje je izgrađen u brodogradilištu tvrtke Hyundai Heavy Industries (HHI). Flotni tanker / brod za potporu HMNZS "Aotearoa" (A11) dug je 173,2 m, puna mu je istisnina 26 000 t i najveći je novozelandski vojni brod ikad izgrađen. U Aucklandu je svečano dočekan preletom zrakoplova novozelandskog zrakoplovstva, a privezan je u pomorskoj bazi "Devonport". Službeni ulazak u operativnu uporabu očekuje se krajem srpnja, čime će biti zamijenjen flotni tanker "Endeavour", koji je povučen još u prosincu 2017. godine. Matična luka tankera "Aotearoa" bit će New Plymouth na zapadnom dijelu Sjevernog otoka. Financijska vrijednost tankera prema ugovoru iznosi 317 milijuna dolara. Kobilica je položena u kolovozu 2018., a porinut je u travnju 2019. godine.

Taktičko-tehnički zahtjevi mornarice uključuju mogućnost nošenja 8000 t dizelskog goriva, 1500 t kerozina te 250 t slatke vode. Koncept podrazumijeva potporu kopnenim snagama, provedbu operacija humanitarne pomoći i uklanjanje posljedica katastrofa. Brod će imati i sposobnost izvršavanja zadaća u ledenom antarktičkom okruženju Rossova mora i McMurdova zaljeva, kao i u vremenskim nepogodama do stanja mora 9. Neograničena dopuna goriva na moru i helikopterske operacije provodit će se do stanja mora 5. "Aotearoa" će moći nositi 12 standardiziranih kontejnera od kojih su četiri namijenjena za opasni teret poput streljiva te će moći rabiti dizalicu kapaciteta 25 t u svim vremenskim uvjetima.

Maja Ptič Grželj

"IZUMO" POSTAJE NOSAČ ZRAKOPLOVA

Foto: JMSDF

Japan je počeo prenamjenu nosača helikoptera JS "Izumo" istoimene klase u nosač zrakoplova koji će moći podržati operacije aviona s vertikalnim polijetanjem i slijetanjem (V/STOL) F-35B Lightning II. Kako prenosi tjednik Jane's, 30. lipnja potvrđeno je da se radovi izvode u brodogradilištu Isogo tvrtke Japan Marine United (JMU) u Jokohami. Izmjene će biti napravljene kroz dvije glavne faze, koje će se podudarati s radovima u sklopu dviju redovitih preinaka i remonta plovila. Dok se početne izmjene provode tijekom aktualnog remonta, konačne se očekuju 2025., nakon čega će brod biti pripremljen za niz testova i ispitivanja na moru, odnosno pokusnih plovidbi.

Dva plovila klase Izumo (uz "Izumo" tu je i JS "Kaga") japanske mornarice duga su 248 m i mase 24 000 t, a već su projektirana i izgrađena s kapacitetima za smještaj zrakoplova F-35B, uključujući skladišni prostor, dizala i samu letnu palubu. Međutim, potrebne su dodatne preinake, kao što je ojačavanje letne palube koja će tako izdržati masu letjelica, postavljanje dodatnog osvjetljenja namijenjenog navođenju te postavljanje lokacija na palubi koje će toplinski moći izdržati vertikalno slijetanje. Još uvijek nije objavljeno hoće li biti dodana i *ski-jump* paluba.

Maja Ptič Grželj

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

PATRIA NA DALJINSKO UPRAVLJANJE

Foto: Patria

Finska tvrtka Patria objavila je 6. srpnja da je održala uspješnu demonstraciju vozila 8 x 8 daljinski upravljano s pomoću digitalnih mreža 4G i 5G. Vozilo je bilo izvan dometa operatera pogleda, a upravljano je s pomoću konzole ROD (Remote Operating Desk) i sustava kamera koji je razvilo Sveučilište u Tampereu. Demonstracija je bila dio projekta zvanog RemoteFeel, koji u Finskoj provodi državna agencija Business Finland, mreža FIMA (Forum for Intelligent Machines ry) te istraživačke institucije.

Patria već nekoliko godina razvija sustav Heavy Unmanned Ground Vehicle (teško besposadno kopneno vozilo), koji je prvi put predstavila s dvije platforme 2018. godine u Belgiji na manifestaciji ELROB (European Land Robots Trial). Prema navodima iz tvrtke, sustavi za daljinsko upravljanje mogu se bez problema ugraditi i na Patrijina vozila konfiguracije 6 x 6 te na dosad proizvedene sustave 8 x 8 bez velikih promjena na samoj platformi.

Domagoj VLAHOVIĆ

ATMACA ČEKA OPERATIVNU UPORABU

Čelnik turskog državnog Podtajništva za obrambenu industriju (Savunma Sanayii Başkanlığı – SSB) Ismail Demir na svojem je Twitter profilu 4. srpnja objavio da je tog dana uspješno lansiran prvi domaći protubrodski projektil Atmaca. Sustav razvija tvrtka Roketsan, a namjera je njim zamijeniti projekte Harpoon koje u svojem arsenalu imaju turske oružane snage. Lansirani projektil ostavljao je dimni trag kako bi se lakše vidio njegov let i domet. Prema Demirovim navodima, projektil je funkcionirao savršeno i pogodio cilj udaljen više od 200 km te je spreman ući u operativnu uporabu. Izvori tvrde da će to biti do kraja godine.

Prema Roketsanovu opisu, Atmaca je visokoprecizan dugodometni projektil površina-površina koji se može kori-

Foto: Roketsan

stati s ophodnih brodova, fregata i korveta. Uz domet od 200 km, zahvaljujući naprednoj podatkovnoj vezi ima mogućnost promjene cilja, ponovnog napada te prekida misije.

Domagoj Vlahović

UGOVORENA GRADNJA MKS-180

Nizozemski brodograditelj Damen Shipyards Group i njemački Savezni ured za opremanje, informacijsku tehnologiju i potporu oružanim snagama potpisali su 19. lipnja ugovor o gradnji četiriju fregata MKS-180 za njemačku mornaricu. Glavni je partner Damena u projektu njemački brodograditelj Blohm + Voss i francuska tvrtka Thales, specijalizirana za senzore i naoružanje. Zajednica tvrtki proglašena je pobjednikom natječaja raspisanog početkom ove godine na razini Europske unije, a Odbor za proračun njemačkog Saveznog parlamenta odobrio je 17. lipnja potrebna financijska sredstva. Potpisivanje ugovora označava početak faze projektiranja i izgradnje.

Kako navode u Damenu, otprilike 80 posto ulaganja ostaje u Njemačkoj. Plovila će se, naime, graditi u brodogradilištu Blohm + Voss u Hamburgu, ali dijelom i na drugim lokacijama u Njemačkoj, uključujući Bremen, Kiel i Wolgast. Bit će uključeno i oko sto malih i srednjih tvrtki iz područja brodogradnje, strojarstva i strojogradnje, koje dolaze iz gotovo svih njemačkih saveznih zemalja. Što se tiče Thalesa, otprilike 70 posto elemenata za njegove sustave dostavljat će njemačke podružnice tvrtke u Kielu i Wilhelmshavenu. Provedba projekta vrijednog oko 4,6 milijardi eura počet će uskoro, a uključuje isporuku četiriju fregata između 2027. i 2031. godine. Ugovorom je predviđena mogućnost narudžbe još dviju fregata nakon 2032. godine.

Maja Ptić Grželj

UKRAJINA KUPUJE OPHODNE BRODOVE

Američki State Department odobrio je potencijalnu prodaju Ukrajini do 16 brzih ophodnih brodova Mark VI i prateće opreme po procijenjenim troškovima od 600 milijuna dolara. Tvrtka Safe Boats International projektant je, dizajner i proizvođač plovila duljine 26 m (85 ft) izrađenih od marinizirane aluminijske slitine. Trenutačno su u aktivnoj uporabi Zapovjedništva za ekspedicijsko ratovanje Američke ratne mornarice (Navy Expeditionary Combat Command – NECC), a služe za ophodnju plitkim priobalnim područjima, područjima zaklonjenih luka i uvala, ali i na otvorenom moru. Američka mornarica obično ih koristi za zaštitu prijateljskih i koalicijskih snaga i kritične infrastrukture, kao pratnju za plovne jedinice visoke vrijednosti, kao potporu presretanju na moru, ukrcaju, traganju i spašavanju... Mogu ukrcati ukupno 18 članova posade i putnika.

Pogonsko-propulzijski sustav sastoji se od dvaju dizelskih motora MTU 16V2000 M94 koji pogone Hamiltonove vodomlazne propulzore HM651. Operativna brzina pri punoj istisnini može biti veća od 35 čvorova, a najveća 41 čvor. Najveći doplov prelazi 600 NM pri standardnoj brzini. Temeljno naoružanje čini pramčani top Mk 38 kalibra 25 mm.

Maja Ptić Grželj

HRVATSKA VOJNA INDUSTRIJA

Članovi posade hrvatskog M-84 popravljaju gusjenice tenka. U posebnim su kombinezonima koji dolaze iz hala đakovačke tvornice

A large tank is the central focus, partially obscured by a soldier in the foreground who is kneeling and working on a trench. The tank's tracks and armor are covered in mud. The soldier is wearing a green military uniform. The background shows a blurred green landscape.

Foto: Domagoj VLAHOVIĆ

A man in a white shirt is standing in a clothing store, holding a green jumpsuit. To his left is a mannequin wearing a similar green jumpsuit. In the background, there are racks of various clothing items, including camouflage gear.

“Iznimno nam pomaže suradnja s MORH-om. Ono što zajedno razvijemo za Hrvatsku vojsku, mi bez problema možemo primijeniti i na druge proizvode te ponuditi drugim tržištima,” kaže direktor i osnivač tvrtke Slobodan Mihalj

TKO OBLAČI HRVATSKE TENKISTE I PILOTE?

Tvrtka HEMCO zaslužila je i krajem lipnja primila certifikat koji je dokaz uspješne implementacije NATO-ove AQAP norme za osiguranje kvalitete. Svojim proizvodima Đakovčani već godinama opskrbljuju Hrvatsku vojsku, a sad mogu još ambicioznije krenuti k međunarodnom tržištu

TEKST
Domagoj Vlahović

HRVATSKA VOJNA INDUSTRIJA

Kad netko šuti i radi svoj posao, teško da će dobiti puno medijskog prostora, makar konstantno napredovao u razvoju, postizao dobre poslovne rezultate te zapošljavao sve više i više ljudi. To definitivno vrijedi za đakovački HEMCO, obiteljsku tvrtku osnovanu 1992. godine, koja je danas dosegla veliku brojku od gotovo 190 radnika. Proizvodni fokus joj je na radnoj odjeći i opremi, a već godinama opskrbljuje i Hrvatsku vojsku, premda nije medijski eksponirana poput drugih koje, primjerice, proizvode oružne sustave. Osim što djeluje u okviru grupe proizvođača koji stoje iza prepoznatljive vojne odore s digitaliziranom šarom u obliku hrvatskog zemljovidu, najpoznatija je među pripadnicima Hrvatskog ratnog zrakoplovstva te oklopnih i mehaniziranih postrojbi Hrvatske kopnene vojske. Naime, kombinezoni za zrakoplovce, tenkiste i posade oklopnih vozila dolaze iz njezinih hala smještjenih u samom Đakovu. Prepoznatljiv

PAMETNA ODJEĆA

HEMCO u partnerstvu sa zagrebačkim Tekstilno-tehnološkim fakultetom razvija koncept koji u tvrtki zovu 'pametnom odjećom' za policiju i vatrogasce. Zahvaljujući sofisticiranim svjetlosnim senzorima koji bi zamijenili današnje fluorescentne vrpce, oni koji je nose bili bi osvijetljeni i vidljivi u svim vremenskim uvjetima.

Foto: Domagoj VLAHOVIĆ

HEMCO ulaže u nove objekte, a uskoro će i zamjetno povećati broj zaposlenih

Razgovor nedugo nakon uručenja NATO-ova AQAP certifikata: slijeva direktor tvrtke HEMCO Slobodan Mihalj, pomoćnik ministra obrane Roman Mikulić, član uprave tvrtke Krešimir Bogunović i brigadir Željko Stipičić iz Službe za prijam i kontrolu kvalitete MORH-a

Foto: Domagoj VLAHOVIĆ

je proizvod i časnička jakna, a vojska u redovitim radnim ili posebnim prilikama koristi i HEMCO-ovu zaštitnu odjeću poput one za vatrogasce. "U razvoju proizvoda iznimno nam pomaže suradnja s MORH-om. Ono što zajedno razvijemo za Hrvatsku vojsku, mi bez problema možemo primijeniti i na druge proizvode te ponuditi drugim tržištima," rekao je za Hrvatski vojnik direktor i osnivač tvrtke Slobodan Mihalj.

STROGO ODREĐEN PROCES

Kao što, nažalost, znamo Đakovo zadnjih tjedana prolazi teško razdoblje: koronavirus je zarazio priličan broj stanovnika lijepog slavonskog grada, a još više njih stavio je u samoizolaciju. Ipak, kroz niz loših ili utješnih vijesti 24. lipnja probila se i jedna dobra: HEMCO, tvrtka koja zapošljava uglavnom Đakovčane i stanovnike okolnih mjesta, zaslužila je i primila AQAP certifikat, tj. dokaz uspješne implementacije NATO-ove AQAP norme za osiguranje kvalitete u vlastiti sustav upravljanja kvalitetom. Jedan od ključnih faktora za taj međunarodni uspjeh bila je suradnja s MORH-om. Naime, uručivanju je prethodio certifikacijski audit od 10. lipnja 2020. te utvrđivanje sukladnosti kojim su stvoreni uvjeti za izdavanje certifikata. Svemu je prethodio proces koji je tvrtka provela u suradnji s certifikacijskim tijelom Službe za prijam i kontrolu kvalitete MORH-a. MORH je ovlast za certificiranje dobio od NATO-a. Sam proces kod HEMCO-a, ali i kod drugih tvrtki, uključivao je niz konzultacija s članovima uprave tvrtke, pregled dokumentacije i procesa koji se provode u tvrtki, savjetovanja i drugo. Zahvaljujući provedenim radnjama uspješno je okončan proces implementacije zahtjeva za kvalitetu u skladu s normom AQAP 2110 (NATO-ovi zahtjevi za kvalitetu u projektiranju, razvoju i proizvodnji – detaljnije o certifikatu u tekstu AQAP certifikat – dokaz najviše kvalitete u obrambenoj industriji, HV br. 591).

VAŽAN TRENUTAK

U ime HEMCO-a certifikat je službeno preuzeo direktor Slobodan Mihalj, a uručio mu ga je pomoćnik ministra obrane za materijalne resurse Roman Mikulić, koji je pritom rekao kako su svi proizvodi hrvatskih tvrtki koje opremaju Hrvatsku vojsku svjetske kvalitete. "MORH i Hrvatska vojska čvrsto stoje iza hrvatske obrambene industrije jer smatramo da je naša vojska jaka koliko je jaka i naša obrambena industrija.

Foto: Mladen ŠALINović

HEMCO se pokazao prilagodljivim na "zaključavanje" hrvatskog gospodarstva tijekom prvog, proljetnog razdoblja koronakrize i proizvodio je pamučne zaštitne maske

Certifikat AQAP znači da tvrtka HEMCO ulazi u NATO-ovu obitelj i nadamo se da će u budućnosti opremiti i vojske naših saveznika," dodao je Mikulić. Pojednostavnjeno rečeno, NATO-ovim sustavom certifikacije MORH dobiva najbolje proizvode i usluge, a tvrtke snažan argument za nastupe na međunarodnom tržištu. Da je mala ceremonija važan trenutak za HEMCO, potvrdio je i vlasnik tvrtke: "Za nas ovo znači potvrdu da možemo izvršiti sve postavljene zadaće u smislu kvalitete proizvoda. NATO-ov AQAP nastavlja se na civilni certifikat ISO 9001, koji već posjedujemo i čini nas mnogo snažnijim na međunarodnim natjecanjima."

ŠIRENJE I JAČANJE

Dio je dobre priče iz Đakova i širenje te jačanje tvrtke: tijekom posjeta vidjeli smo da se grade novi skladišni objekti, a dobili smo i informacije o proširenju proizvodnih pogona za 400 četvornih metara, povećanju broja radnih mjesta za pedesetak, nabavi novih strojeva, poboljšanju postojećih i razvoju novih tehnologija... "Tražimo nove niše i nove proizvode, radimo na tome da se što više orijentiramo prema izvozu. Sad je na razini od 18 posto prometa, ali želimo ga pomaknuti prema 30 posto," kaže Mihalj. Zanimljivo je da se HEMCO pokazao prilagodljivim na "zaključavanje" hrvatskog gospodarstva tijekom prvog, proljetnog razdoblja koronakrize. Kao i drugima, zbog zatvaranja zemlje prvo se javio problem isporuke proizvoda. No, istodobno je primio niz upita za pamučne zaštitne maske za lice. "Nismo imali iskustva s tim proizvodom, no brzo smo se snašli. Pojednostavnili smo proizvodnu liniju, pitali djelatnike tko želi dodatno raditi i zaraditi i gotovo od svih dobili potvrđan odgovor. Štoviše, dosegli smo dnevnu proizvodnju od 13 000 maski, a ukupno ih proizveli 175 000,"

Članovi HRZ-ove akrogrupe "Kрила Oluje" u karakterističnim kombinezonima, koji su još jedan HEMCO-ov proizvod

ZA CIJELI GRAD

Osim Hrvatske vojske, HEMCO-ove proizvode koriste i MUP, vatrogastvo, građevinske, farmaceutske, medicinske i energetske institucije, tvrtke poput INA-e i MOL-a... Impresivno zvuči podatak da je u HEMCO-ovu odjeću svaki dan na radnom mjestu obučeno 200 000 ljudi! Po broju stanovnika bio bi to drugi grad u Hrvatskoj.

kaže član uprave Krešimir Bogunović. S "otključavanjem" se proizvodnja vratila na staro i u HEMCO-u se radi punom parom, naravno, uz poštivanje epidemioloških preporuka. "Znamo u kojem smjeru idemo, ali ne znamo dokle ćemo stići," napola u šali zaključuje Mihalj.

PET HRVATSKIH TVRTKI S AQAP-om

Uz HEMCO, NATO-ov AQAP certifikat zasad su stekle sljedeće hrvatske tvrtke: Šestan-Busch iz Preloga, Čateks iz Čakovca, Kroko iz Zagreba i Upgrade iz Velikog Trgovišća, a u postupku implementacije su Galeb iz Omiša, HS Produkt iz Karlovca i Hidraulika Kurelja iz Donje Stubice. Prezentacije sustava upravljanja kvalitetom u skladu s AQAP normom u tijeku su u još nekoliko tvrtki te u Službi za prijam i kontrolu kvalitete MORH-a očekuju njihove daljnje odluke.

Foto: Tomislav BRANDT

NEIZVJESNA BUDUĆNOST STAROG

Britanska vojska još uvijek raspolaže s više stotina oklopnih vozila na gusjenicama Warrior. U tijeku je novi program modernizacije, no već je probio sve rokove i troškove, o čemu se raspravlja i u Parlamentu. Pred Britancima su velike odluke, ali pandemija je sve usporila i teško je reći kad će biti donesene

TEKST
Marin Marušić

Sredinom šezdesetih godina glavni oklopni transporter na gusjenicama u Britanskoj vojsci bilo je vozilo FV432. Po značajkama i ulozi na bojištu imao je puno sličnosti s popularnim i širom svijeta poznatim američkim transporterom M113. No, već između 1969. i 1971., i prije nego što su isporučeni zadnji FV432, u tadašnjoj se Agenciji za istraživanje i razvoj borbenih vozila (Fighting Vehicles Research and Development Establishment) počelo razmišljati o zamjeni. Prve studije izvedivosti predviđale su vozilo na gusjenicama znatno veće mase (oko 30 tona) sa znatno jačom pogonskom skupinom (750 KS) i glavnim naoružanjem kalibra 30 mm. Poslije se pokazalo da bi troškovi takvog vozila ipak bili preveliki pa se u fazi programa Project Definition 1 pojavio zahtjev za pristupačnu cijenu. Ta je faza trajala od 1972. do 1976. i pristupile su joj dvije tvrtke: Vickers

Defence Systems i GKN Sankey. U idućoj fazi, Project Definition 2 (1977. – 1979.), GKN je već bio imenovan glavnim izvođačem programa, a njegovo je vozilo dobilo oznaku MCV-80 (Mechanised Combat Vehicle). Međutim, Agencija nije potpuno otpisala Vickersovo vozilo, nego je na njega računala kao na svojevrsno pričuveno rješenje. Bila je riječ o američkom oklopnom vozilu XM2, koje će postati poznato pod imenom Bradley, a po licenci bi se proizvodilo u Ujedinjenom Kraljevstvu. U izvješću Parlamenta iz lipnja 1980. navedeno je da su u odabiru ključni bili operativni, financijski i industrijski čimbenici. Navedena je i procjena ukupnog troška programa: oko milijardu funti. Borbeno vozilo MCV-80 ispunilo je glavne zahtjeve, koji su uključivali: nosivost deset osoba s opremom i zalihama, mobilnost na razini tenka Challenger, oklop dovoljan za zaštitu od fragmenata

RATNIKA

topničkih granata i izravnih pogodaka oružja manjih kalibara, kao i dovoljnu vatrenu moć za borbu protiv lako oklopljenih ciljeva i za opću potporu te ograničenu vatrenu moć protiv nekih zračnih ciljeva. Do 1980. konstruirana su tri prototipa na kojima su provedena brojna ispitivanja, a do kraja 1984. završeno ih je dvanaest.

NA NAJVEĆOJ VJEŽBI

Vozilo MCV-80 dobiva ime Warrior (ratnik). Tijekom razvoja izrađeno je oko 9000 nacрта, a sastojalo se od oko 250 komponenata i podsustava na kojima je uz GKN trebalo surađivati više od 600 dobavljača. Jedna je od novosti u programu to što je GKN prva tvrtka koja je prilikom razvoja nekog oklopnog vozila kao glavni nositelj bila potpuno odgovorna za proizvodnju vozila sve do njegove isporuke Britanskoj vojsci. Sama je preko natječaja

Vojna vježba Lion Strike na ravnici Salisbury 2014. godine. U takvim slučajevima Warriori često nisu opremljeni dodatnim pasivnim oklopom koji dodatno opterećuje vozila, smanjuje pokretljivost i povećava potrošnju goriva

odabirala najpovoljnije dobavljače za komponente i podstavu, ali je u slučaju kašnjenja ili nedostataka plaćala stroge ugovorne penale. Spomenutih 12 prototipova uz ostale testove oklopne zaštite prešlo je i više od 200 000 km prilikom demonstracija, čak i u pustinjским uvjetima na Bliskom istoku. U rujnu 1984. četiri su vozila sudjelovala na Lionheartu, još i danas najvećoj vojnoj vježbi Britanske vojske, i tad su prvi put djelovala zajedno s prvim tenkovima Challenger. Serijska proizvodnja Warriora počela je u siječnju 1986., a prvi su dovršeni u prosincu te godine. Isporučka Britanskoj vojsci počela je u svibnju 1987., a sredinom 1988. operativna je postala prva bojna opremljena Warriorima. Prva naručena serija uključivala je 290 vozila, od kojih je 170 pripadalo standardnoj inačici za prijevoz pješništva, a 120 specijaliziranim inačicama. Među potonjima bila su zapovjedna vozila, vozilo za izvlačenje i popravak MRV(R), borbeno vozilo za popravak, zapovjedno vozilo topništva i motriteljsko vozilo topništva. Iako se isprva očekivalo da će ih biti naručeno čak 1800 do 2000, plan je na koncu predviđao nabavu ukupno 1048 vozila Warrior u šest spomenutih inačica, što je bilo dostatno za opremanje 13 novih oklopno-pješačkih bojni. Nakon pada Berlinskog zida potrebe su znatno smanjene pa je i broj naručenih vozila smanjen na 789, za osam

KOPNENA VOJSKA

Foto: UK Ministry of Defence

oklopno-pješačkih bojni od kojih je šest bilo bazirano u SR Njemačkoj, a dvije u Ujedinjenom Kraljevstvu.

LICENCIJE U SHREWSBURYJU

Bez obzira na različite inačice, vozila Warrior imala su jednaku pogonsku skupinu s motorom Condor, koji je originalno razvila tvrtka Rolls-Royce. Usporedno s razvojem vozila, tvornicu koja se nalazila u gradu Shrewsburyju preuzela je tvrtka Perkins Engines. Dizelski motor Perkins Condor CV-8 TCA s izravnim ubrizgavanjem razvijao je najveću snagu od 550 KS pri 2300 okretaja u minuti. Snaga motora namjerno je smanjena, a prema potrebi mogla se i povećati. Istodobno je inačica motora Condor s 12 cilindara i 1200 KS ugrađivana u tenkove Challenger i još neka teža vozila, što je olakšavalo logistiku i održavanje vozila na terenu. Izvan baze dvije su osobe s pomoću dizalice motor mogle zamijeniti za najviše jedan sat. Za takve su zadatke namijenjene dvije slične inženjerijske inačice vozila Warrior – MRV(R) i MCRV, koje su umjesto kupole s topničkim naoružanjem opremljene dizalicom nosivosti 6500 kg, a uz posebnu prikolicu T4 mogu prevoziti dvije pogonske skupine za vozilo Warrior ili motor za tenk Challenger. Motor Condor bio je povezan s transmisijom X-300-4B američke tvrtke Detroit-Diesel Allison, izrađivanom po licenci u Shrewsburyju. Automatski mjenjač imao je četiri brzine za vožnju naprijed i dvije za nazad. Warrior je zahvaljujući takvom pogonu razvijao najveću brzinu od 75 km/h prema naprijed i 48 km/h prema nazad. Pri krstarećoj brzini

Warriorov prethodnik FV432 moderniziran je i pod novim imenom Bulldog također korišten u Iraku

Osim na Warrioru, Britanci koriste automatski top L21A1 RARDEN i na lakom tenku Scimitar (na fotografiji). Imali su ga na izvidničkom vozilu Fox, a manji broj bio je instaliran i na oklopne transportere FV432

od 60 km/h i na dobrim putovima, Warrior je sa 770 litara goriva u polietilenskom plastičnom spremniku smještenom ispod kupole mogao prijeći 660 kilometara bez dopune goriva. Nasuprot prostoru gdje se nalazi motor, s lijeve je strane vozila vozačevo mjesto s podesivim sjedalom. Vozač preko širokokutnih periskopa ima pregled i tijekom vožnji sa zatvorenim vratašcima. Tijekom noćnih vožnji i operacija instalira se sustav za intenziviranje postojećeg osvjetljenja. U stražnjem je dijelu odjeljak za iskrcajni dio, koji može ulaziti u vozilo i izlaziti iz njega kroz hidraulično pokretana velika vrata koja se otvaraju na desnu stranu. Sustav stražnjih vrata ostao je jednostavan i identičan kao i kod starog oklopnog transportera FV432. Vratima se može upravljati (otvarati ih i zatvarati) izvan vozila, s pozicije zapovjednika vozila ili unutar kupole. Sedam sjedala za pješništvo s pojasevima raspoređeno je tako da se četiri nalaze na desnoj i tri na lijevoj strani te su okrenuta prema unutrašnjosti vozila. Za razliku od nekih drugih borbenih vozila pješništva, Warrior nije opremljen otvorima za streljačko naoružanje. Ispod sjedala moguće je spremiti osobnu opremu, a unutar vozila mogu se staviti zalihe potrebne za 48 sati samostalnog boravka na terenu, što je bio jedan od zahtjeva natječaja. Na krovu odjeljka za iskrcajni dio dvostruka su vratašca koja se otvaraju prema vanjskoj strani vozila. Sa svake strane vozila nalaze se dva periskopa koja se mogu rotirati u punom krugu i služe za promatranje, a kad nisu u uporabi mogu se preklopiti. Sustav za opskrbu električnom energijom ima napon od 24 V i dizajniran je tako da bude otporan na elektromagnetske poremećaje. Vozilo je opremljeno i sustavom NBK zaštite te klimatizacijskim uređajem, koji se nalaze u srednjem dijelu s lijeve strane. Vozilo Warrior ne može ploviti jer to nije ni bio jedan od originalnih zahtjeva Britanske vojske, no može proći kroz vodenu zapreku najveće dubine 1,3 m. Trup Warriora štiti od oklopno-probojnog streljiva do kalibra 14,5 mm, kao i od fragmenata granata 155 mm te protutenkovskih mina mase do devet kilograma.

POSUĐENI TOP

Iznad središnjeg dijela Warriora s malim pomakom na lijevu stranu nalazi se kupola u kojoj su smještena glavna oružja vozila. Razvila ju je tvrtka Vickers Defence Systems iz Newcastlea. Unutar kupole sjedala su za dva člana posade. Zapovjednik sjedi desno, ciljač lijevo, a svaki ima na kupoli

Foto: UK Ministry of Defence

Foto: UK Ministry of Defence

svoj otvor s poklopcima koji se otvaraju unazad. Između dva sjedala te na središtu kupole smješten je rotirajući periskop, kao i kod odjeljka za iskrcajni dio. Glavno je naoružanje vozila automatski top L21A1 RARDEN (Royal Armament Research and Development ENfield) kalibra 30 mm, koji je razvila tvrtka Royal Small Arms Factory iz Enfielda i Kraljevska agencija za istraživanje i razvoj oružja (Royal Armament Research and Development Establishment). Prvi prototip topa dovršen je još 1966. godine. Prilikom razvoja prioritet je bila što veća preciznost, a brzina paljbe (80 granata u minuti) bila je manje važna. Manja brzina paljbe omogućila je i znatno manju masu i jednostavnost automata topa te njegove manje dimenzije unutar kupole. Duljina topa unutar kupole kod vozila Warrior iznosi samo 43 centimetra, što ostavlja dosta slobodnog prostora. RARDEN je tad već bio uvelike provjeren sustav, još otprije glavno naoružanje lakog tenka Scimitar i izvidničkog vozila Fox, a manji broj bio je instaliran i na oklopne transportere FV432. Top može ispaljivati nekoliko vrsta granata, uključujući oklopno-probojnu, eksplozivno-zapaljivu i trenažnu. U jednom trenutku može imati najviše šest spremnih granata za ispaljivanje. Najvažnija je vrsta streljiva za borbu protiv oklopnih ciljeva potkalibarna (APDS-T) granata L14A2 s početnom brzinom od 1175 m/s. Na udaljenosti od 1500 metara ima sposobnost probijanja četiri centimetra čeličnog oklopa postavljenog pod kutom od 45 stupnjeva. Najveća elevacija topa je 45, a depresija 10 stupnjeva. Elevaciju topa ručno podešava zapovjednik ili ciljač, dok se kupola po pravcu okreće s pomoću pogona ili ručno u izvanrednim situacijama. Budući da nema stabilizacije topa, učinkovito pogađanje bilo je moguće samo kad je Warrior zaustavljen.

Uz top je ugrađena i spregnuta strojnica EX-34 kalibra 7,62 mm tvrtke Hughes Helicopters (poslije McDonell Douglas). Strojica se u Velikoj Britaniji proizvodila pod oznakom L94A1. Pokreće je električna energija, a u slučaju neispaljenja metka automatski ga izbacuje zajedno s čahurama onih ispaljenih, što smanjuje vjerojatnost zastoja pri paljbi. Top i strojnica odvojeni su tijekom rada od unutrašnjosti vozila

Tenkovi Challenger 2 (gore) i borbena vozila Warrior na ravnicima Salisbury tijekom vojne vježbe Tractable 2016. godine. Challenger 1 i Warrior razvijani su gotovo istodobno, a pogonska skupina sastojala im se od različitih inačica dizelskog motora Perkins (Rolls-Royce) Condor

pa se kod paljbe ostatak ispaljenog streljiva izbacuje iz vozila. Time se sprečava širenje otrovnih plinova koji se oslobađaju prilikom ispaljivanja. Standardna količina streljiva u vozilu Warrior je 300 granata kalibra 30 mm i 2000 metaka kalibra 7,62 mm. Osim toga, sa svake strane prednjeg dijela kupole po četiri su bacača dimnih kutija.

Za gađanje iz spomenutih oružja zapovjednik i ciljač imaju svaki po jedan dnevno/noćni ciljnik Raven, proizvod tvrtke Pilkington Optronics. U dnevnom načinu rada na raspolaganju je uvećanje 1x i 8x, dok su pri noćnom radu s intenziviranom svjetlošću dostupna uvećanja 2x i 6x. Procijenjena udaljenost otkrivanja ciljeva iznosi 5000 metara danju i 2500 metara noću, a udaljenost raspoznavanja ciljeva otprilike 3000 metara danju i 1000 metara noću.

RATOWI U AZIJI I EUROPI

Potkraj hladnog rata pokrenuti su planovi za znatno smanjivanje veličine Britanske vojske, no obustavljeni su zbog iračke okupacije Kuvajta. Glavna postrojba opremljena novim vozilima Warrior od 1988. godine bila je regimanta Staffordshire. U okviru operacije Grandy priključena je 7. oklopnoj brigadi poznatijoj po nadimku Pustinski štakori. Samo nekoliko mjeseci prije toga Staffordshire je provela obuku na poligonima u Kanadi. Razlog

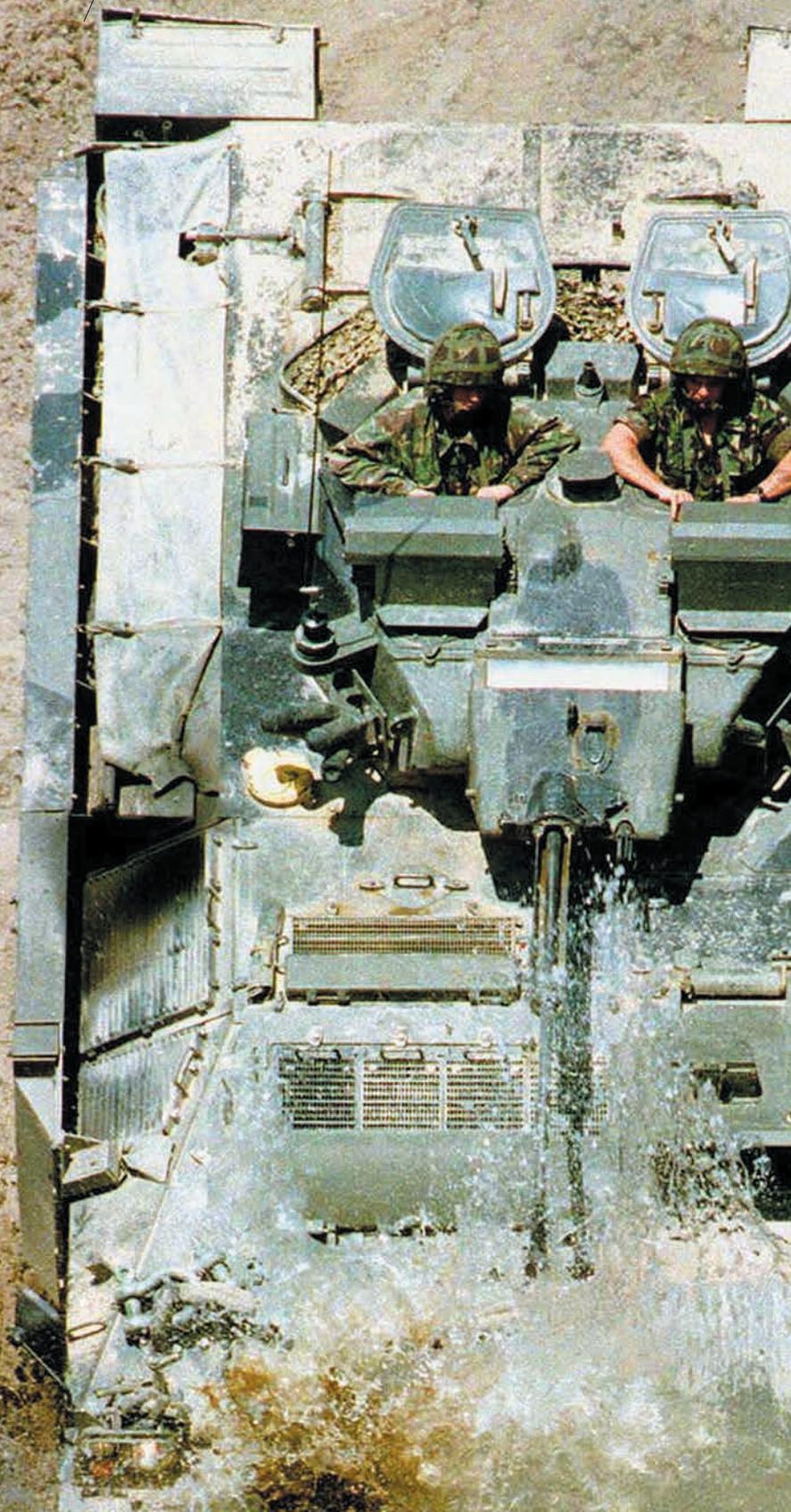
KOPNENA VOJSKA

angažiranja Pustinskih štakora u Zaljevskom ratu bio je u tome što su prvi bili potpuno opremljeni najmodernijim tenkovima Challenger i borbenim vozilima Warrior i imali iskustvo u njihovu zajedničkom djelovanju. Staffordshire je ojačana dodatnim Warriorima iz ostalih postrojbi, s namjerom da, gdje je moguće, zamijene FV432 i oklopnjake iz obitelji CVR(T). Bili su brži i u svemu kvalitetniji, a time i poželjniji kao pratnja i potpora Challengerima. Warriori su u Saudijskoj Arabiji dobili i novi pasivni oklop od oklopnih ploča koje su sadržavale komponente poznatog Chobham oklopa. S njim je, doduše, masa vozila povećana na 25,7 tona. Nakon brzog i kratkog kopnenog rata Warrior se pokazao kvalitetnim i pouzdanim rješenjem: tijekom rata ni jedno vozilo nije izgubljeno zbog protivničkog djelovanja. Jedan je Warrior greškom pogoden granatom od 120 mm ispaljenom iz Challenge-ra, ali zahvaljujući dodatnom oklopu nije probijen. Jedini potpuni gubitak dva su vozila uništena prijateljskom vatrom aviona A-10, tj. njihovih protuoklopnih raketa AGM-65 Maverick. Nakon Zaljevskog rata smanjen je broj bojni opremljenih Warriorima: od 13 ostalo ih je osam. Novi izazov stigao je 1993. godine. Britanske postrojbe s bijelim Warriorima djelovale su u srednjoj Bosni u sklopu UNPROFOR-a prateći humanitarne konvoje, a najveće su im teškoće stvarale tamošnje uske ceste i poneka protutenkovska mina. Novo tisućljeće donijet će nove operacije, prvo u Iraku od 2003., a poslije i u Afganistanu. Prilikom tih dugogodišnjih angažmana, zahvaljujući stalnim modernizacijama i nadogradnjama, Warriori su se i dalje pokazivali sposobni za različite zadaće.

SVE AMBICIOZNIJE MODERNIZACIJE

Ministarstvo obrane Ujedinjenog Kraljevstva raspisalo je 2001. godine natječaj na kojem su sudjelovale tvrtke Avimo, Hunting Engineering i Thales, a predmet je bila provedba programa Battle Group Thermal Imaging (BGTI) vrijednog 230 milijuna funti. Provodio se kroz dvije faze i trebao je osigurati napredne termovizijske ciljnice za Warriore. Pobijedio je Thales, a

Foto: UK Ministry of Defence

Warrior prilikom ulaska u rijeku na području Kosova 2000. godine. Dva člana posade nalaze se u kupoli, zapovjednik s desne strane iza motora, dok je mjesto ciljača na lijevoj strani iza vozača

Foto: British Army / IWM / Wikimedia Commons

Bijelo obojen Warrior na putu iz Splita prema bazi u Vitezu. U okviru operacije Grapple od 1992. do 1995. djelovali su kao dio UNPROFOR-a i to uglavnom na području srednje Bosne

modernizacijom je obuhvaćeno oko 450 vozila, od kojih je otprilike 350 pripadalo inačici za prijevoz vojnika i zapovjednoj, a ostali inženjerskim inačicama za popravak i izvlačenje. Jedna od novina bila je mogućnost da se tenkovima Challenger 2 dostave informacije o ciljevima. Do početka 2005. isporučeno je 250 moderniziranih Warriora. Međutim, operativna uporaba u Iraku i Afganistanu pokazala je da su potrebna nova poboljšanja usmjerena na veću oklopnu zaštitu i otpornost na improvizirane eksplozivne naprave. Sve te nadogradnje donijele su znatno povećanje mase na nešto manje od 40 tona (60 posto više nego kod originalnog Warriora iz osamdesetih), pa je bio potreban i program koji bi povećao pokretljivost vozila. Novi program ili standard dobio je oznaku TES(H) ili Theatre Entry Standard (Herrick) po nazivu operacije britanskih snaga u Afganistanu. Glavni izvođač bila je tvrtka BAE Systems, a vrijednost posla iznosila je 30 milijuna funti. U prvoj seriji nadograđeno je 70 vozila u pet različitih inačica. Nadogradnja TES(H) uključivala je novi fleksibilni sustav oklopne zaštite modularnog tipa s ciljem veće zaštite i smanjivanja mase vozila, ugradnju novih sjedala koja bi pružala veću zaštitu prilikom eksplozije te veću udobnost, kao i dodatne periskope, koji bi vozaču omogućili bolju preglednost. Dodane su kvalitetnije kočnice, poboljšano je upravljanje i kontrola vozila pri manjim brzinama te je dodan novi klimatizacijski sustav, koji se bolje nosio s klimatskim uvjetima u Afganistanu. Takva vozila isporučena su 2011., kad je odlučeno da će se pokrenuti ambiciozniji program koji bi Warrioru omogućio ostanak u uporabi i do 2040. godine. Program je dobio naziv WSCP (Warrior Capability Sustainment Programme), a prvotni plan obuhvaćao je modernizaciju 380 vozila Warrior u više inačica. Taj je put za nositelja posla odabrala tvrtka Lockheed Martin UK.

KVALITETNO, ALI PRESPORO

Iako se u nazivu programa spominje "održavanje sposobnosti", on obuhvaća znatno poboljšanje borbenih i drugih sposobnosti Warriora. To pogotovo vrijedi za potprogram WFLIP (Warrior Fightability Lethality Improvement Programme), koji predviđa ugradnju nove kupole s novim topom od 40 mm i novim sustavom za upravljanje paljbom. U pitanju je top

CT 40, koji još od sredine devedesetih razvija konzorcij CTA International, sastavljen od tvrtki Nexter Systems i BAE Systems. Proizvođač tvrdi da je učinkovitost topa četiri puta veća u odnosu na top kalibra 30 mm: brži je (200 prema 80 granata u minuti), a znatno je veća probojnost oklopa, koja iznosi 140 mm na udaljenosti od 1500 metara s učinkovitim domom do 2500 metara. U odnosu na RARDEN, moguće je istodobno korištenje više tipova streljiva te nije potrebno ručno dodavanje streljiva spremnog za paljbu. Novost je kod topa CT40 uporaba teleskopskog streljiva,

ZA KUVAJTSKU PUSTINJU

Kako bi Warrior bio privlačniji kupcima na svjetskom tržištu, proizvođači su pokušali razvijati sposobnosti usklađene s trendovima kod ostalih borbenih i oklopnih vozila. Većina je modernih vozila devedesetih bila naoružana topovima velike brzine ispaljivanja, a neka i vodenim protutenkovskim projektilima. Napori su urodili plodom pa je 1994. godine s Kuvajtom ugovorena isporuka 254 vozila Desert Warrior (pustinski ratnik), posebno prilagođenih uvjetima te zaljevske države. Glavna promjena bila je kupola tvrtke US Delco Systems Operations, jednaka onoj kod oklopnog transporterava LAV-25. Glavno naoružanje sastojalo se od topa M242 kalibra 25 mm i spregnute strojnice 7,62 mm. Sa svake strane kupole nalazi se i po jedan lanser za protutenkovske vođene projektele TOW. Vatrema moć pojačana je i zato što je novo naoružanje imalo stabilizaciju i napredne termovizijske ciljnice. Unatoč ugradnji američkih sustava, ukupan udio vrijednosti komponenta vozila proizvedenih u Ujedinjenom Kraljevstvu i dalje je bio visok, oko 70 posto.

KOPNENA VOJSKA

koje u odnosu na klasično jednakog kalibra zauzima manje prostora. Novi top uključuje sustav stabilizacije cijevi, čime se uklanja jedan od najvećih nedostataka borbenog vozila Warrior. Spregnuta strojica ostala je jednaka, L94A1 kalibra 7,62 mm, ali smještena je neznatno povišeno u odnosu na top. Tu je i moderni digitalni sustav za upravljanje vatrom. Nadograđeni su i dodani novi sustavi koji omogućuju posadi bolji pregled situacije na bojištu. Vozaču su osigurane nove kamere na prednjem i stražnjem dijelu vozila te novi sustav za motrenje u noćnim uvjetima. Dodano je i više kamera s mogućnosti djelovanja u dnevnim i noćnim uvjetima te je distribucija slike moguća na više prikaznika, koji su na raspolaganju svim članovima posade. Program se kreće sporo: od početka 2011. do srpnja 2018. modernizirano je 11 Warriora u pet inačica. Riječ je o svojevrsnim probnim vozilima koja prolaze različite završne testove poboljšanja pouzdanosti tijekom kojih bi trebala prijeći desetine tisuća kilometara i ispaliti tisuće projektila. Nakon testiranja čeka se odluka o uključivanju novih vozila u operativnu uporabu i broju vozila koja će biti modernizirana.

CITIRANI VOJNICI

Oklopno vozilo Warrior razvijeno je i proizvedeno u skladu sa specifičnim zahtjevima i potrebama Britanske vojske. Iako je najčešće klasificirano kao borbeno vozilo pješništva, po mnogim se značajkama razlikovalo od vozila takvog tipa, čak i svojih "suvreme-

Vožnja kroz afganistansku provinciju Helmand 2012. godine. Osim pasivnim oklopm, vozila na slici opremljena su i tzv. rešetkastim oklopm. Masa vozila Warrior s vremenom se povećavala te u nekim slučajevima dosegla gotovo 40 tona

Foto: Lockheed Martin

Foto: UK Ministry of Defence

nika", kao što je Bradley, Marder, BMP-2 ili nama dobro poznat M-80. Primjerice, od samog početka razvoja vizija njegove uporabe na bojišnici nije uključivala mogućnost da prevoženo pješništvo otvara vatru iz unutrašnjosti vozila. U idućim se desetljećima to nije pokazalo kao nedostatak te se čak kod ostalih sličnih vozila napustio takav koncept, ponajprije zbog dodavanja novog pasivnog oklopa. Od Warriora se nije očekivala borba protiv tenkova jer se ta uloga prepuštala tenkovima i specijaliziranim protutenkovskim vozilima, pa kod vozila u britanskoj uporabi nije bilo navođenog protuoklopnog sustava. Posebnost Warriora bio je i top RARDEN, koji je imao znatno manju brzinu paljbe od automatskih topova kod drugih borbenih vozila pješništva. Takav pristup nije znatno smanjivao njegovu učinkovitost u protuoklopnj borbi sa sličnim oklopnim vozilima jer je oružje bilo preciznije, a potrošnja streljiva manja. Ono u čemu je Warrior od samog početka bio u svjetskom vrhu razina je oklopne zaštite i pokretljivost. Od prvog zaljevskog rata pa sve do danas vozilo je nadograđivano oklopnim kompletima koji su iznimno povećavali njegovu sposobnost preživljavanja na bojištu. To je znatno povećalo masu, ali zbog prilično snažnog motora i prostora za buduća ojačanja snage i ovjesa nije ugrozilo pokretljivost ispod prihvatljive razine. Jedan je od najvećih nedostataka Warriora, pogotovo danas, nemogućnost učinkovitog gađanja ciljeva kad je vozilo u pokretu. S aktualnim programom modernizacije WSCP riješio bi se i taj nedostatak, a vatrena moć bila bi višestruko povećana. U slučaju da spomenuti program početkom 2021. dobije zeleno svjetlo, Warrior bi trebao ostati u operativan još dosta godina. Ono što bi moglo ugroziti program, a što spominje više zainteresiranih i neutralnih promatrača, troškovi su koji dosad iznose više od pola milijarde dolara te vrijeme razvoja, koje se otegnulo na gotovo deset godina. Može se očekivati da će na odluku utjecati i razvoj i dinamika uvođenja novih sustava kao što su borbeno vozilo Boxer i oklopno vozilo obitelji Ajax (opširnije u tekstu Britanski Ajax, HV br. 606). Iako je Ajax namijenjen u prvom redu za zamjenu

obitelji CVR(T), a ne Warriora, ipak je riječ o vozilima koja imaju dosta sličnosti. Pogotovo se to odnosi na glavno topničko naoružanje, koje bi u slučaju modernizacije bilo identično kod obaju vozila.

Kad se govori o budućnosti Warriora, zanimljiv je primjer oklopnog transportera FV432. Iako je većina njih proizvedena do 1970., uz razne su se modernizacije pod nazivom Bulldog i 35 godina poslije pokazali korisnim u dugotrajnim ratnim operacijama u Iraku. Može se stoga očekivati da se Britanska vojska neće lako odreći ni vozila Warrior, pa i zato što je program Ajax u svojevrsnoj krizi zbog velikih troškova te smanjenja proračuna, čemu pridonosi i kriza s virusom COVID-19. Prema službenim podacima, u Britanskoj vojsci još je 769 vozila Warrior, što je samo nekoliko desetaka manje od ukupnog broja isporučenih. Stoga je lako moguće da se za njih pronađe neka uloga i do 2040. godine. Doduše, nedavno je (23. lipnja) u Odboru za obranu Donjeg doma Parlamenta održana rasprava na kojoj je program modernizacije kritiziran zbog probijanja svih rokova i dodatnih troškova koji se penju na 250 milijuna funti, a citirani su vojnici koji su ih nazivali zastarjelim. Pred Britancima su velike odluke vezane uz oklopna vozila, ali pandemija je sve usporila i teško je reći kad će biti donesene.

Demonstrator vozila Warrior za program WCSP. Kupola s novim topom najveća je promjena, koja dodaje sposobnost gađanja ciljeva u pokretu

Originalni Warrior s topom RARDEN kalibra 30 mm (u prvom planu) i demonstrator u sklopu programa WCSP

Screenshot: YouTube / Lockheed Martin

RATNIK U RATNIKU

Vozilo Warrior često se svojim taktičko-tehničkim značajkama isticalo tijekom ratnih operacija, no to vrijedi i za posade. Svakako vrijedi spomenuti pripadnika Britanske vojske Johnsona Beharryja, koji je na temelju dviju akcija u Iraku 2004. godine odlikovan Viktorijinim križem. U prvoj, u svibnju, bio je dio ophodnje od pet vozila Warrior koja se našla u zasjedi i doživjela snažnu paljbu strojnica i raketnih bacača. Beharryjevo vozilo pogodeno je protutenkovskom granatom koja ga je zapalila i onesposobila zapovjednika. Iako je Warrior počeo otkazivati, Beharry ga tjera kroz blokadu prešavši preko protutenkovske mine koja se, srećom, nije aktivirala. Iako je tijekom zasjede pogodeno u kacigu, uspio je izvesti svoje vozilo i predvoditi ostala četiri izvan zone izravne opasnosti. Potom izlazi iz zapaljenog vozila iz kojeg izvlači zapovjednika i ciljača te ih pod protivničkom paljbom odvodi u zaklon. Nakon što se pobrinuo za suborce, odvezao je Warrior na udaljenije mjesto kako ih ne bi ugrozio u slučaju eksplozije. Nakon toga onesposobio je vozilo i njegovo oružje te potražio zaklon, u kojem se od iscrpljenosti srušio. Samo šest tjedana nakon toga Beharry se tijekom akcije s četiri Warriora ponovno našao u zasjedi. Prilikom napada mina ispaljena iz RPG-a eksplodirala je samo petnaestak centimetara od njegove glave. Iako ranjen i jedva pri svijesti, uspio je zadržati nadzor nad vozilom i brzinu dovoljnu da se s posadom izvuče iz postavljene zasjede.

Johnson Beharry, nositelj Viktorijina križa

Foto: UK Ministry of Defence

VOJNE OPERACIJE

Klimatske promjene i otapanje leda učinili su krajnji sjever našeg planeta "prohodnijim", a otkrića iznimno bogatih zaliha nafte i zemnog plina pobudila su strateški interes velikih sila. Osim u podmornice koje mogu ploviti pod ledom i lansirati strateške projekte, zainteresirane zemlje sve više ulažu u ledolomce, a neke za polarne uvjete opremaju i kopnene postrojbe

TEKST

Marinko Ogorec

PROBIJANJE ARKTICKOG LEDA

Razvoj naoružanja, ratne tehnike i vojne opreme oduvijek se morao prilagođavati geografskim i klimatskim uvjetima u kojima su sredstva trebala biti korištena. Zapovjednici su kroz povijest nastojali izbjegavati ekstremne klimatske i zemljišne prostore, za što je bilo puno opravdanih razloga. Primjerice, planine su dugo smatrane

potpuno neprimjerenim prostorom za izvođenje bilo kakvih ratnih operacija jer borbena djelovanja, pa i sam dugotrajniji boravak na visokom planinskom zemljištu (posebno iznad 1000 metara nadmorske visine), zahtijevaju iznimne napore za koje je potrebna i odgovarajuća oprema i dobra psihofizička spremnost. Disanje je često otežano zbog razrijeđenog zraka, dugotrajnije kretanje znatno brže umara, a orijentacija je otežana i zahtijeva posebnu vještinu i smisao uočavanja markantnih objekata. Osim toga, surovi klimatski uvjeti,

Foto: US Navy

Američka jurišna podmornica USS "Connecticut" klase Seawolf fotografirana 7. ožujka ove godine, nedugo nakon izranjanja na površinu Beafourtova mora tijekom vježbe Ice Exercise (ICEX) 2020

hladnoća i veliki snježni nanosi tijekom zime te vrlo snažni vjetrovi kroz cijelu godinu negativno djeluju na vojnike. Tad je teško očuvati borbene sposobnosti postrojbi i borbenu motivaciju svakog pojedinca, a od časnika se zahtijeva vrlo široka inicijativa, snalažljivost i pojačan osobni angažman. S druge strane, planinski prostor obično je slabo naseljen i bez važnijih urbanih središta za koja bi se mogle vezati ratne operacije, bilo na strateškom, operativno-taktičkom ili logističkom planu (detaljnije u tekstu Ratovanje u planinama, HV 257).

Zbog uvjeta sličnih onima koji vladaju u visokim planinama, čak i znatno surovijih, gotovo su kroz cijelu povijest za bilo kakve ratne operacije izbjegavana polarna područja.

LEKCIJE IZ ZIMSKOG RATA

Prva veća iskustva iz ratovanja u polarnim uvjetima stečena su na sjevernom polarnom krugu, Arktiku, tijekom Sovjetsko-finskog rata 1939./1940. godine, u povijesti poznatog i pod nazivom Zimski rat. Iako je bojišnica geografski većinom

VOJNE OPERACIJE

bila ispod polarnog kruga, klimatski uvjeti tijekom rata gotovo nimalo nisu odstupali od onih koji ondje vladaju. To je zahtijevalo iznimno veliko naprezanje vojnih snaga i korištenje specifične ratne tehnike primjenjive isključivo za takve uvjete. Teška tehnika kojom je u velikoj količini raspolagala sovjetska Crvena armija pokazala se neučinkovitom, prije svega zbog kanaliziranih smjerova kretanja, velike količine snijega u kojem se zaglavljivala i vrlo velike hladnoće koja je onemogućavala njezin pravilan rad. Upravo zbog toga, u početnom razdoblju rata male su skupine finskih skijaša opremljene lakim streljačkim naoružanjem i koristeći prikrivnost bijelih kamuflažnih odora nanosile Sovjetima znatne gubitke. Unatoč tomu, rat je završio finskim porazom zbog sovjetske goleme brojčane i tehničke nadmoći, ali i zapovjednici Crvene armije mukotrpno su i uz nerazmjerno velike gubitke stekli dragocjeno iskustvo iz zimskog načina ratovanja, koje su kasnije mogli koristiti i u polarnom krugu. Naučivši lekciju od Finaca, Sovjeti su poboljšali sposobnosti prikrivanja svih operativnih snaga, od svakog pojedinca do složene ratne tehnike i borbene infrastrukture. Streljačke postrojbe u velikom se broju opremaju skijama, a vojnici polaze skijašku obuku. Arktik u prvim godinama Drugog svjetskog rata dobiva na važnosti prije svega zbog operacija u Norveškoj i logističke važnosti sovjetske luke Murmanska, preko koje su Saveznici mogli opskrbljivati Crvenu armiju naoružanjem i drugom opremom. No, od druge polovine pa do kraja rata sjeverni polarni krug pada u drugi plan i velike ratne operacije na tom području nisu izvođene.

POVIJESNI ZARON

Tijekom hladnog rata ponovno dobiva na važnosti kao prostor preko kojeg je najkraći zračni put do teritorija suprotne strane. Obje velike sile usmjeravaju većinu potencijalnih balističkih putanja svojih strateških nuklearnih projektila upravo preko Arktičkog oceana (Sjevernog ledenog mora). U takvim okolnostima obje strane počinju sjeverni polarni krug procjenjivati kao moguću i vrlo vjerojatnu bojišnicu na kojoj

Foto: Forsvaret

Pogled s pramca norveškog broda NoCGV "Svalbard" s istaknutim topom Bofors kalibra 57 mm. Taj se brod često navodi kao primjer pravog vojnog ledolomca

bi se prije svega sukobljavale zračne snage, a u određenoj mjeri i ratne flote. No, prostor postaje prije svega pozornica djelovanja podmornica. Okidač je bila američka podmornica USS "Nautilus" (SSN-571), prva u svijetu na nuklearni pogon koja je ušla u operativnu uporabu. U srpnju 1958. njezina je posada u operaciji Sunshine prošla ispod leda Sjevernog pola. Tad su obje strane hladnog rata shvatile važnost Arktičkog oceana kao mogućeg poprišta djelovanja nuklearnih podmornica naoružanih strateškim nuklearnim projektilima. Najveći izazov bio je kako probiti polarni led i doći u situaciju za ispaljivanje nuklearnih projektila pa su SAD i SSSR počeli graditi podmornice vrlo snažnog trupa kojim su mogle probiti ledeni pokrov. To je uvijek bila operacija prilično rizična za sigurnost podmornice i posade, a izronjena podmornica znatno je uočljivija i samim tim ranjivija meta. Američki raketni sustav UGM-27 Polaris, koji se pojavio početkom šezdesetih godina, omogućio je probijanje ledenog pokriva raketom lansiranom i iz zaronjene podmornice, a nakon toga obje strane hladnog rata usavršavaju svoje raketne sustave, kojima je jedna od zadaća i probijanje polarnog leda prilikom lansiranja. No, unatoč usavršavanju vojne tehnologije i oružnih sustava, polarni prostor i dalje je ostao izvan sveobuhvatnijeg angažiranja vojnih snaga. Arktik je nakon hladnog rata, barem naizgled, dobio sekundarnu važnost kao moguće poprište borbenih djelovanja. Ipak, klimatske promjene i otapanje leda učinili su njegove vode "prohodnijim", a posebno su otkrića iznimno bogatih zaliha nafte i zemnog plina opet pobudila strateški interes velikih sila. U skladu s tim, Arktik se ponovno počinje razmatrati kao mogući ratni prostor, što je potaknulo ustrojavanje vojnih snaga posebno opremljenih i osposobljenih za ratovanje u polarnim uvjetima.

PRILAGODBA POSTROJBI

Za sve oblike vojnih djelovanja na prostoru polarnog kruga od uvijek je bilo najvažnije osigurati stalne logističke linije,

odnosno kontinuiranu opskrbu snaga koje djeluju u tom prostoru, kao i pomorske komunikacije potrebne za flotne sastave. Što se tiče podmornica, one bez većih problema mogu manevrirati ispod arktičkog leda, a suvremena tehnologija već dugo im omogućuje lansiranje nuklearnih projektila koji mogu probiti led. Naravno, to bi bilo krajnje sredstvo u slučaju općeg nuklearnog rata koji bi najvjerojatnije uništio civilizaciju, ako ne i cjelokupni život na Zemlji, pa se o tim oblicima borbenog djelovanja sve manje razmišlja kao o mogućem obliku vođenja ratnih operacija. Samim tim ponovno se nametnula opcija moguće uspostave dominacije u polarnom krugu korištenjem konvencionalnih snaga, u prvom redu snažnih flotnih sastava površinskih brodova. Za razliku od ostalih morskih prostranstava, Arktički ocean ima veliko ograničenje – golemu površinu pokrivenu stalnim ledom, koji je potrebno razbiti kako bi se moglo ploviti. Većina suvremenih ratnih brodova nema sposobnost razbijanja

Foto: FINNA

Finska skijaška ophodnja tijekom rata sa Sovjetima 1940. godine. Iako je bojišnica geografski većinom bila ispod polarnog kruga, klimatski uvjeti malo su odstupali od onih kakvi u njemu vladaju

Za razliku od ostalih morskih prostranstava, Arktički ocean ima veliko ograničenje – golemu površinu pokrivenu stalnim ledom, koji je potrebno razbiti kako bi se moglo ploviti

Američka podmornica USS "Nautilus", prva u svijetu na nuklearni pogon, na pokusnoj plovidbi 1955. godine. U srpnju 1958. proslavila se plovidbom ispod leda Sjevernog pola

Foto: US National Archives

debljeg leda pa se za tu aktivnost moraju angažirati specijalizirani brodovi – ledolomci. Nakon razvoja parnog stroja i povećane potrebe za komercijalnom eksploatacijom sjevernih morskih putova, većina zemalja sjevera izgrađivala je i brodove posebno dizajniranog trupa i vrlo snažnih motora koji svojom masom i snagom motora drobe led i tako otvaraju pomorski put koji mogu koristiti drugi brodovi. U prvo su vrijeme ledolomci bili komercijalni brodovi namijenjeni prije svega za otvaranje trgovačkih pomorskih putova ili znanstveno-istraživačke polarne ekspedicije, no povećanje vojne važnosti polarnog prostora rezultiralo je potrebom za izgradnjom vojnih ledolomaca, koji su uključeni u polarne flotne sastave pojedinih zemalja. Danas vojnim ledolomcima raspolaže Kina, Norveška, Finska, Kanada, Japan, Rusija, Velika Britanija i SAD. Potrebno je naglasiti kako se i komercijalni ledolomci uz manje adaptacije mogu koristiti za vojne zadaće, ali tad bi popis potencijalnih korisnika bio znatno veći.

AMERIČKA MODERNIZACIJA

Dvije velike sile koje godinama pokazuju interes za arktički prostor svakako su SAD i Rusija. One i danas razvijaju sustave za vojnu nadmoć na sjevernom polarnom krugu, među koje spada i velik broj vojnih ledolomaca kojima raspolažu njihove oružane snage. U čemu je razlika između vojnog i komercijalnog ledolomca? Odgovor je jednostavan – vojni ledolamac u pravilu je brod naoružan oružjem sekundarne (obrambene) namjene (iako to nije temeljni uvjet) i nalazi se u flotnom sastavu ratne mornarice. Naravno, razlika je i u doktrinarnoj primjeni navedenih ledolomaca. Konkretnije, SAD svoje vojne ledolomce uglavnom ima u sastavu Obalne straže, pri čemu je naoružan jedino stariji ledolamac iz sedamdesetih USCGC "Polar Star" i to dvjema teškim strojnicama Browning 12,7 mm. Brod krca i dva spasilačka helikoptera HH-65A Dolphin ili MH-60 Jayhawk, koji također mogu biti naoružani. Moderniji američki ledolamac USCGC "Healy" (WAGB-20), također je uključen u Obalnu stražu, krca helikoptere, no nije naoružan i uglavnom

VOJNE OPERACIJE

Foto: Ministry of Defence of the Russian Federation

Ilustracija: Ministry of Defence of the Russian Federation

Rusija je u listopadu prošle godine porinula ophodni ledolomac "Ivan Papanjin", prvi od dvaju iz Projekta 23550 koji bi trebali nositi i protubrodске krstareće projekte

se koristi za civilne zadaće. Američka ratna mornarica i Obalna straža već dulje ističu da je njihovoj floti ledolomaca potrebna hitna obnova. U tu je svrhu pokrenut program Polar Security Cutter. Planirana su tri velika broda na dizelsko-električni pogon, duga 140 m i istisnine 23 300 t. Ugovor za isporuku prošle je godine dobila tvrtka VT Halter Marine, a prvi brod trebao bi biti dovršen 2024. godine. Kakvo će oružje brodovi imati još nije definirano, no čini se da će koristiti isprobani borbeni sustav Aegis.

S druge strane, Ruska Federacija razvila je flotu koju predvode oceanski ledolomci na nuklearni pogon. Ta je tradicija utemeljena s danas već legendarnim sovjetskim ledolomcem "Lenjin", koji je bio u operativnoj uporabi od 1959. do 1989. godine. Nakon umirovljenja preinačen je u svojevrsan brod muzej, smješten u velikoj sjevernoj luci Murmansk. Trenutačno

SAD će kroz program Polar Security Cutter nabaviti za Obalnu stražu četiri supermoderna ledolomca opremljena borbenim sustavom Aegis

su aktualna četiri ledolomca na nuklearni pogon: dva klase Arktika ("Jamal" i "50 let pobedij") te dva klase Tajmir ("Tajmir" i "Vajgač"), a planira se uvođenje u operativnu uporabu još pet novih ledolomaca Projekta 22220 ("Arktika", "Sibir", "Ural", "Jakutija" i "Čukotka"). Neki su već daleko odmaknuli s izgradnjom, a u flotni sastav svi bi trebali ući do kraja 2027. godine. Iako formalno nisu uključeni u sastav ratne mornarice nego državne tvrtke Atomflot i nisu naoružani, svi nuklearni ledolomci imaju mogućnost operativnog djelovanja po cijelom prostoru Arktičkog oceana, uključujući i područje najdebljeg polarnog leda. Zbog toga su od najvećeg ruskog strateškog interesa jer potencijalno omogućuju neograničeno kretanje cjelokupnom sastavu Sjeverne flote.

TEŽE NAORUŽANJE

Ruska ratna mornarica ima od 2017. godine u operativnoj uporabi i nenaoružani ledolomac na klasični pogon Projekta 21180 "Ilja Muromec", a u tijeku je gradnja sličnog broda po nešto izmijenjenom Projektu 21180M. U sastav sovjetske mornarice svojedobno je bilo uključeno osam vojnih ledolomaca na dizelsko-električni pogon klase Ivan Susanjn, od kojih su danas u ruskoj mornarici aktivna samo četiri. Ti su brodovi naoružani dvocijevnim topom kalibra 76 mm i dvama šestocijevnim PZO topovima AK-630 kalibra 30 mm. Osim toga, imaju i mogućnost nošenja jednog višenamjenskog helikoptera. Međutim, njihove operativne sposobnosti znatno su slabije od onih nuklearnih ledolomaca pa se koriste uglavnom kao priobalni ledolomci, ujedno i ophodni brodovi. Brodovi navedene klase trebali bi biti zamijenjeni dvama novim ophodnim ledolomcima Projekta 23550 na klasični pogon koji su u izgradnji i u operativnu bi uporabu trebali ući do kraja 2024. godine. Ti brodovi mogli bi imati snažnije naoružanje, planiran je top AK-176MA kalibra 76 mm i osam protubrodskih krstarećih projektila 3M54 Kalibr. Neke analize navode da su ti brodovi dosta slični norveškom vojnom ledolomcu NoCGV "Svalbard", samo bi trebali biti teže naoružani. Norveška je svoj brod naoružala automatskim topom Bofors kalibra 57 mm i strojnicom Browning 12,7 mm, a može biti opremljen i sustavom za protuzračnu obranu Sinbad, tj. mornaričkom inačicom dvostrukog lansera raketa Mistral. "Svalbard" je u operativnoj uporabi od 2001. godine, a 21. kolovoza 2019. postao je prvo norveško plovilo koje je doseglo Sjeverni pol.

Ilustracija: VT Halter Marine

Pripadnik Kanadskih oružanih snaga uspostavlja komunikacijski položaj tijekom operacije Nanook-Nunalivut 5. ožujka 2020. na sjeveru Kanade

Foto: Cpl Tori Lake / Canadian Armed Forces

Foto: Ministry of Defence of the Russian Federation

Pripadnici ruske 80. arktičke samostalne motorizirane streljačke brigade na vježbi. Ekstremni uvjeti ponekad se svladavaju "tradicionalnim" metodama

Ambicije za plovidbu arktičkim ledom pokazuju i Kanada, koja u sklopu programa AOPS (Arctic/Offshore Patrol Ship) gradi šest obalnih ophodnih ledolomaca klase Harry DeWolf za Kraljevsku ratnu mornaricu i još dva za Obalnu stražu. Brodovi će biti naoružani topom od 30 mm i dvjema strojnicama od 12,7 mm i moći će nositi višenamjenski helikopter. Vojnim ledolomcima koji gravitiraju Arktiku, među ostalim, raspolaže i Kina. Najmodernija su dva broda Type 272 koja su u operativnoj uporabi od 2016. godine, a zanimljivo je što mogu krcati višenamjenski srednji helikopter Z-8.

DVIJE BRIGADE

Osim Ruske Federacije, većina sjevernih zemalja nema posebne postrojbe namijenjene isključivo za borbena djelovanja u polarnom krugu, nego se za djelovanje na tom području uvježbavaju njihove cjelokupne oružane snage. Jednako tako, naoružanje, oprema vojnika i borbena tehnika po potrebi se prilagođavaju zahtjevima postrojbi koje se uključuju u borbena djelovanja unutar polarnog kruga. Za razliku od većine zemalja sjevera, Rusija je nedavno ustrojila arktičke kopnene snage pod združenim zapovjedništvom Sjeverne flote, a čini ih 200. arktička samostalna motorizirana streljačka brigada (razmještena u polarnom garnizonu Pečenga) i 80. arktička samostalna motorizirana streljačka brigada razmještena u području Alakurtija. Obje brigade posebno su opremljene odgovarajućom osobnom opremom vojnika, dok je većina tehnike standardna, ali prilagođena za uspješnije kretanje po nanosima snijega i ledu. Većina vozila na kotačima preinačena je za korištenje posebnih širokih gusjenica kakve koriste namjenska vozila za istraživanje polarnih krajeva. Gusjenična vozila u pravilu su dobila šire gusjenice, kojima se povećava površina pritiska na podlogu: iako se na taj način donekle smanjila brzina, prohodnost vozila u polarnim krajevima znatno je povećana. U pojedine osjetljivije sustave ugrađeni su posebni grijači koji im omogućuju rad i pri ekstremno niskim temperaturama, npr. vodilo se računa o dodatnim grijačima za različite elektronske uređaje i slično. U svakom slučaju, suvremeni razvoj vojne tehnologije ponovno je omogućio novo širenje mogućih ratišta – u ovom slučaju na prostore koji su dosad ostali netaknuti, prije svega zbog ekstremnih klimatskih uvjeta.

PRVO ORUŽJE

Crvena armija uvela je tijekom Zimskog rata u ratne operacije i prve borbene motorne sanjke KM-5. Uspješno su korištene i tako postale prvi moderni kompleksniji oružni sustav posebno namijenjen polarnim uvjetima. Na temelju iskustava iz njihove uporabe osmišljen je niz različitih tipova borbenih sanjki. Recimo, sanjke NKL-26 zapravo su bile oklopljeno vozilo na četiri široke skije, pokretano zrakoplovnim motorom s potisnom elisom. Mogle su prevoziti četiri-pet vojnika, a bile su naoružane puškostrojnicom 7,62 mm. No, bile su prestlabo zaštićene: oklopna ploča debljine 10 mm bila je montirana samo na prednju stranu. Služile su stoga isključivo za izvidničke i logističke zadaće, u čemu su se pokazale iznimno učinkovitim zbog visoke prohodnosti na neutabanom dubokom snijegu koji su svladavale najvećom brzinom od 30 do 35 km/h. Osim toga, prevozile su skijaške postrojbe do prve crte bojišta, a u povratku su korištene za evakuaciju ranjenika. Vrlo korisnim pokazale su se tijekom Drugog svjetskog rata za probijanje opsade Lenjingrada, kad su stalno djelovale preko zaleđenog jezera Ladoge. Tijekom rata konstruirane su i najmanje borbene sanjke RF-8 za dva člana posade (vozač i strojničar), koje su korištene isključivo u izvidničkim zadaćama. Kako se tijekom rata strateška inicijativa mijenjala u korist Crvene armije, koja je s vremenom počela opsežne ofenzivne operacije, borbene sanjke sve više gube na važnosti pa se iz operativne uporabe povlače i prije kraja rata.

Oklopljene motorne sanjke NKL-26

Foto: Ministry of Defence of the Russian Federation

POVIJEST ZRAKOPLOVSTVA

POKRETNNA KRILA (XII. DIO)

NEPOBJEDIVI

TEKST
Mario Galić

TOMCAT

Sva iskustva s avionima koji su koristili krila s promjenjivim kutom nagiba stečena do 1970. godine upućivala su na to da je takvo rješenje dobro za jurišnike i bombardere, ali loše za lovačke avione. Neuspjeh s palubnim lovačkim avionom F-111B, čiji je razvoj prekinut, te s avionom MiG-23, čije su značajke u bliskoj zračnoj borbi bile lošije u odnosu na MiG-21, na to su više no jasno upozoravali. S druge

Tri prototipa aviona F-14 u letu iznad Calvertona, država New York, oko 1972. godine. Krila su postavljena u različitim stupnjevima

strane, uspješni jurišnici F-111A, Su-17 i MiG-27 dodatno su potvrđivali takvo mišljenje. A onda je 1970. prvi put poletio tad najnoviji američki palubni lovački avion F-14 i sve promijenio.

Nakon što se 1968. američka mornarica sretno i spretno izvukla iz projekta palubnog lovačkog aviona F-111B, na njezinim je nosačima zrakoplova ostala velika praznina. Brz razvoj sovjetskih protubrodskih projektila, posebno onih namijenjenih potapanju nosača zrakoplova, tražio je što hitniji razvoj lovačkog aviona koji će ih biti sposoban obarati. Osim što se program razvoja morao obaviti u (za ono vrijeme)

rekordno kratkom roku, ponovni promašaj doslovno bi ugrozio operativne mogućnosti američke mornarice.

NETKO JE VEĆ SPREMAN

Iako je nositelj razvoja aviona F-111 bio General Dynamics, razvoj F-111B prepušten je Grummanu, tvrtki s puno većim iskustvom s palubnim avionima. To je bila sretna okolnost jer su Grummanovi projektanti kroz F-111B dobili uvid u tehnologije i tehnička rješenja potrebna za implementaciju krila s promjenjivim kutom nagiba. Kako se otpočetak znalo da je vjerojatnost uspjeha F-111B mala, Grumman je i prije okončanja projekta počeo razvijati njegovu zamjenu. Tako je, kad je u srpnju 1968. mornarica objavila službeni zahtjev za ponude za program VFX (Naval Fighter Experimental), tvrtka već imala razrađen prijedlog. Osnovni zahtjevi bili su: avion s dvama članovima posade i dvama motorima, dovoljno velik da u njega stane veliki radar AN/AWG-9 i da ponese najmanje šest projektila zrak-zrak AIM-54 Phoenix. Najveća brzina aviona nije smjela biti manja od 2,2 Macha. Zanimljivo je da su uz Grumman prijedloge poslale još četiri tvrtke: General Dynamics,

Ling-Temco-Vought, McDonnell Douglas i North American Rockwell. Čak su četiri prijedloga podrazumijevala krila s promjenjivim kutom nagiba.

PREVELIKA ŽURBA

Koliko se američkoj mornarici žurilo najbolje pokazuje činjenica da su već u prosincu 1968. kao najbolje odabrane ponude Grummana i McDonnell Douglasa. Zapravo je više bila riječ o zadovoljavanju forme jer je mornarica već bila odlučila da će taj put ići na sigurno i ugovor dati tvrtki s najviše iskustva u razvoju palubnih lovaca. Stoga je Grumman već u siječnju 1969. proglašen pobjednikom, a ugovor za razvoj projekta i gradnju prototipova potpisan je 3. veljače. U proračunu za fiskalnu godinu 1971. osiguran je novac za izradu čak 12 prototipova (zbog tako velikog broja bila je riječ o predserijskim primjercima) i 26 serijskih aviona. Novi je palubni lovac dobio službenu oznaku F-14. Grumman je prvi prototip uspio dovršiti do kraja 1970., a testne vožnje

U trenutku ulaska u operativnu uporabu F-14 bio je najbolji lovački avion na svijetu. Doduše, nije ostvario puno zračnih pobjeda, no Amerikanci su znali reći da nitko od protivničkih pilota nije bio toliko hrabar da bi se suprotstavio tim letjelicama

POVIJEST ZRAKOPLOVSTVA

na zemlji počele su već 14. prosinca. Podatak da je prvi let (zapravo više "malo dulji skok") obavljen već 21. prosinca i danas zvuči nevjerojatno. Dva hrabra pilota koja su upravljala avionom jesu Robert K. Smyth i William "Bill" Miller. Takva suluda brzina izrade i testiranja morala je doći na naplatu. Na drugom probnom letu, 30. prosinca 1970., otkazali su primarni i sekundarni hidraulički sustavi, piloti su izgubili mogućnost upravljanja avionom i morali su iskočiti.

Gubitak prvog prototipa već na drugom probnom letu značio je golem zastoj u razvoju. Ne samo da su u Grummanu izgubili avion nego su inženjeri morali iznova projektirati hidraulički sustav te ga temeljito testirati. Stoga ne čudi da je drugi prototip dovršen 1971., a prvi je let obavljen 24. svibnja te godine. Kako bi se nadoknadilo vrijeme, drugi je prototip podvrgnut intenzivnim letnim testiranjima. Do kraja razvoja u letna testiranja bit će uključeno čak 20 prototipova. To je omogućilo da F-14 Tomcat uđe u operativnu uporabu već 22. rujna 1974. godine.

BOLJI OD NAJBOLJIH

U trenutku ulaska u operativnu uporabu F-14 bio je najbolji lovački avion na svijetu. Iako se lovački avioni u pravilu projektiraju oko motora, Grumman je projektirao F-14 oko radara AN/AWG-9, koji je osmislila i proizvela tvrtka Hughes Aircraft. S najvećom izlaznom snagom od 10 kW taj je radar dvočlanoj posadi F-14 (pilot i radarist/ciljač) davao mogućnosti sasvim solidnog sustava za daljinsko upozorenje i kontrolu (Airborne Early Warning and Control System

Tehničar za zrakoplovno naoružanje američkog mornaričkog zrakoplovstva nosi projektil AIM-7 Sparrow prema avionu F-14B

Foto: US Navy

Iako F-14 nije projektiran za blisku zračnu borbu, bio je vrlo dobar i u toj ulozi. Krila su se u letu mogla pomicati u rasponu od 20 do 68 stupnjeva

Tomcat prije prvog leta, 21. prosinca 1970. godine. Njim su upravljali hrabri piloti Robert K. Smyth i William "Bill" Miller

– AWACS). Ciljeve veličine bombardera mogao je otkrivati na udaljenosti od 370 km, a one veličine lovačkog aviona (površine radarskog presjeka oko 5 m²) na udaljenosti od 213 km. Američkoj ratnoj mornarici bilo je najvažnije da je niskoletne ciljeve kao što su protubrodski vođeni projektili mogao otkrivati na udaljenosti od najmanje 120 km. Ništa manje bitna nije bila ni sposobnost istodobnog praćenja 24 cilja.

Kako bi se do kraja iskoristile mogućnosti radara, svaki je F-14 mogao ponijeti do šest vođenih projektila zrak-zrak Hughes AIM-54 Phoenix. Ti veliki projektili letjeli su brzinom od 5 Macha, a najveći domet protiv ciljeva u zraku bio je čak 130 km. Imali su i aktivno radarsko samonavođenje, koje im je omogućavalo gađanje i drugih ciljeva, kao što su ratni brodovi. Doduše, ta značajka nikad nije službeno potvrđena, no smatra se da je u tom slučaju domet bio i višestruko veći. Projektil Phoenix nikad nije ugrađen na neki drugi borbeni avion. Za zračnu borbu na srednjim udaljenostima avioni F-14 bili su naoružani poluaktivnim radarski navođenim projektilima AIM-9 Sparrow, a za blisku zračnu borbu infracrvenim samonavođenim projektilima AIM-9 Sidewinder. Imali su i M-61A Vulcan, top tipa Gatling sa šest cijevi kalibra 20 mm.

SVJETSKI POREDAK SE MIJENJA

Iako F-14 nije projektiran za blisku zračnu borbu, bio je vrlo dobar i u toj ulozi. Krila su se u letu mogla pomicati u rasponu od 20 do 68 stupnjeva. No, ono što je F-14 razlikovalo od neuspješnih F-111B i MiG-23 bilo je to da je računalo samostalno postavljalo krilo pod optimalan kut u skladu s brzinom i režimom leta. Na taj se način iz krila u svakom trenutku "izvlačilo" ono najbolje. Najveće ograničenje bilo je u tome što je sustav za pokretanje krila ograničavao najveće opterećenje na 7,5 G. S druge strane, trup aviona generirao je tijekom leta dodatni uzgon (oko 50 posto ukupnog uzgona), što je pilotima davalo odlične mogućnosti u bliskoj zračnoj borbi pri velikim napadnim kutovima. Osim toga, F-14 mogao je nastaviti let i ako bi krila (npr. zbog kvara ili oštećenja), bila postavljena pod različitim kutovima.

Razvijene su tri inačice F-14. Letna testiranja i operativna uporaba pokazali su da su najveći nedostatak inačice F-14A motori TF30 tvrtke Pratt & Whitney, koji su imali probleme kad bi piloti tijekom leta naglo mijenjali snagu potiska. Zbog toga su u F-14B ugrađeni znatno bolji motori, General Electricovi F110 (ugrađivani su i u F-15 i F-16). Njihov po-

Foto: US Naval History and Heritage Command

Foto: US Navy

većan potisak i bolje radne značajke omogućili su da F-14B postane još bolji lovački avion, čija je najveća brzina leta premašivala 2,34 Macha.

Zadnja je serijski proizvedena inačica F-14D. Najveća je promjena bila ugradnja Hughesova radara AN/APG-71. Pojednostavnjeno rečeno, taj je radar dobiven spajanjem prethodnog AN/APG-9 s digitalnim tehnologijama radara APG-70. Tako je dobiven radar povećane pouzdanosti i otpornosti na kvarove, ali i na elektronička djelovanja. Izvršena je i priprema za Hughesov vođeni projektil zrak-zrak AIM-120 AMRAAM, ali nikad nije uveden u naoružanje. F-14D dobio je i mogućnost napada ciljeva na zemlji.

Isporučka F-14D počela je 1991., u vrijeme kad se svjetski poredak temeljito promijenio nakon raspada SSSR-a. Najbolje značajke Tomcata odjednom su postale i najveće mane. Snažan radar i moćni projektili zrak-zrak znatno su povećavali troškove nabave. Nabavna cijena F-14D dosegla je 1991. godine 50 milijuna dolara (oko 79 milijuna u današnjoj vrijednosti). Zbog toga je isporučeno samo 37 novih te je još 18 aviona F-14A podignuto na standard D. Serijska proizvodnja te je godine prekinuta.

LISTA OBARANJA

Za najbolji lovački avion svojeg doba, Tomcat je ostvario vrlo malo zračnih pobjeda. Kako je to objasnio jedan od

Foto: US Navy

Pogled s palube nosača USS "Abraham Lincoln" na F-14D, zadnju serijski proizvedenu inačicu aviona

njegovih pilota: "Svi su znali koliko je dobar pa nitko nije bio dovoljno lud s njim se sukobiti." No nekoliko takvih ipak se našlo.

Tako su 19. kolovoza 1981. u zaljevu Sidra dva libijska Su-22 napala dva F-14A lansirajući na njih vođene projektele zrak-zrak K-13 (NATO-ova oznaka AA-2 Atoll). Američki su lovci odgovorili na napad lansiranjem vođenih projektila AIM-9L Sidewinder, oborili napadače, a sami prošli bez gubitaka.

Libijci su pokušali napasti F-14A i 4. siječnja 1989., kad su koristili lovce MiG-23. Nakon što su se protivnici pokušali postaviti u položaj za napad, američki su piloti dobili dopuštenje za obaranje napadača i prije nego što su lansirali projektele. Jedan je libijski MiG oboren projektilom AIM-7 Sparrow, a drugi Sidewinderom.

Iran je jedina država koja je kupila F-14. U siječnju 1974. naručeno ih je 30, a narudžba je naknadno povećana za još 50. Uz njih je naručeno i 714 projektila Phoenix. Iransko ratno zrakoplovstvo do kraja 1978. dobilo je 79 Tomcata, ali samo 284 Phoenixa. Nakon što je 1979. s vlasti zbačen šah Mohamed Reza Pahlavi, isporuke su obustavljene. Iako su američki tehničari prije napuštanja Irana dobili zadaću onespособljavanja svih F-14, Iran je znatno dio ipak uspio osposobiti za borbenu uporabu te intenzivno koristiti tijekom Iračko-iranskog rata. Iranski izvori tvrde da su njihovi F-14 uspješno oborili čak četrdesetak iračkih zrakoplova.

Zadnje polijetanje Tomcata s palube američkog nosača zrakoplova bilo je 28. srpnja 2006. Nosač je USS "Theodore Roosevelt", a američka mornarica u rujnu te godine službeno je umirovila avion

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

Pravu važnost u hrvatskoj povijesnoj baštini lokalitet na litici iznad Kupe dobiva još 1244., kad se prvi put spominje u ispravi Bele IV.

STARI GRAD OZALJ

Stari grad Ozalj lokalitet je iznimne prošlosti, koja seže još u doba neolitika (mlađeg kamenog doba), točnije lendelske kulture. Primjerice, pronađeni su ostaci nastambe koja datira oko III. tisućljeća prije Krista. U okolici je pronađeno mnoštvo prapovijesnih predmeta koji svjedoče o razvijenom životu na tom prostoru još u prijelazno vrijeme između neolitika i eneolitika (bakrenog doba). Ti se vrijedni nalazi čuvaju u Arheološkom muzeju u Zagrebu te Zavičajnom muzeju Ozalj. Numizmatička istraživanja otkrila su novčiće Rimskog Carstva iz vremena kad su carevi bili Valerijan (oko 200. – 260.) i Klaudije II. (214. – 270.). Osim toga, pronađeni su ostaci metalne opreme rimskih vojnika te fragmenti rimske keramike. Neki povjesničari smatraju da je izgradnja kamene utvrde počela u VI. stoljeću.

PROMJENE VLASNIKA

Unatoč prethodnim otkrićima, najstariji pronađeni dokumentirani spomen Ozlja datira iz 1244., kad mu je hrvatsko-ugarški kralj Bela IV. (1206. – 1270.) dodijelio status slobodnog kraljevskog grada. Većina povjesničara smatra da su Stari grad podigli knezovi Babonići, od kojih je do danas ostala kula nazvana po njima. Nakon što je promijenio nekoliko vlasnika,

TEKST

Josip Buljan

FOTO

arhiva Turističke zajednice područja Kupa

na samom izdisaju XIV. stoljeća kupili su ga Frankopani. Čini se da ga se ta znamenita plemićka obitelj domogla za četrdesetak tisuća forinti od kralja Žigmunda Luksemburškog (1368. –1437.). Frankopani su u iduća dva stoljeća prenosili vlasništvo nad gradom unutar ozaljske grane obitelji, koja je izumrla 1577. sa Stjepanom IV. Tijekom vladavine grad su intenzivno dograđivali i utvrđivali, a na način gradnje znatno je utjecao sjevernotalijanski i njemački tip građevina tog vremena. Nakon smrti posljednjeg člana ozaljskog ogranka obitelji Frankopan, vlast nad gradom preuzeli su Zrinski. Slijed takvih događaja bio je ugovor iz 1544. godine između Stjepana Frankopana i njegova šurjaka Nikole Šubića Zrinskog (1508. –1567.) o uzajamnom nasljeđivanju posjeda i utvrda u slučaju izumiranja muškog dijela obitelji. Tim je ugovorom definirano i udruživanje posjeda. Zrinski je već 1556. na strmoj litici iznad Kupe dao podignuti Palas Zrinskih. Posebnost mu daju gotičke freske na zidovima i raskošna dvorana na drugom katu u kojoj je organizirano trodnevno vjenčanje Petra IV. Zrinskog (1621. – 1671.) i Katarine Frankopan (1625. – 1673.). Zbog osmanlijske opasnosti zidine grada upotpunjavalo je pet kula, a jedini ulaz bio je na zapadnom dijelu, gdje se nalazio pokretni drveni most.

KULTURA, PA POLITIKA

U drugoj polovini XVI. st. česta su bila previranja oko vlasništva nad Ozljem, a nezadovoljstvo su posebno pokazivali članovi grane Frankopana poznate kao Tržački, koji su smatrali da treba ostati pod njima. Dugotrajne nesuglasice konačno su izgladene 1580., kad je došlo do njihove nagodbe sa Zrinskim i preraspodjele posjeda. Obitelj Zrinski otad je priznata kao nepobitan vlasnik grada Ozlja. U XVII. stoljeću,

Nad ulaznim vratima Palasa uklesano je NICO.CO.ZR.1556 (Nicolaus comes Zriniensis 1556, odnosno Nikola grof Zrinski 1556.)

Povijest Ozlja obilježile su tri možda najmoćnije velikaške obitelji iz hrvatske povijesti: Babonići, Zrinski i Frankopani

za vrijeme uprave Zrinskih, Stari grad Ozalj postaje središte hrvatskih velikaških književnih i kulturnih krugova. Predvodnici ozaljskog književnog kruga bili su Petar i Katarina Zrinski te njezin brat Fran II. Krsto Frankopan (1643. – 1671.). Ostala su njihova mnogobrojna djela, koja karakterizira specifičan jezični izričaj temeljen na mješavini čakavskog, štokavskog i kajkavskog narječja. S vremenom je Ozalj postao i političko žarište hrvatske borbe protiv habsburškog centralizma. Nakon neuspjele urote protiv bečkog dvora 1671., Fran Krsto Frankopan i Petar Zrinski pogubljeni su,

se posebno brinula o oživljavanju spomena na Zrinske i Frankopane pa je dvorac prenamijenjen u muzej, arhiv i knjižnicu, posvećene ostavštini dviju slavni obitelji. Za vrijeme Drugog svjetskog rata Stari grad je pretrpio teška oštećenja pa je u drugoj polovini XX. stoljeća intenzivirana njegova obnova. Konačno je 1971. osnivanjem Zavičajnog muzeja nastavljena muzejska i arhivistička djelatnost iz vremena Družbe Braće Hrvatskog Zmaja. Današnji Stari grad vrijedna je kulturna i povijesna baština kontinentalnog dijela Hrvatske te atraktivno odredište za brojne posjetitelje.

Današnji je ozaljski Stari grad vrijedna kulturna i povijesna baština kontinentalnog dijela Hrvatske

IZVORI O DJELOVANJU JNA I SRPSKIH POSTROJBI U LICI PROTIV REPUBLIKE HRVATSKE, 1991.-1992.

(XVI. DIO)

TEKST

dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj Centra

Podaci iz "Dnevnika rada Organa bezbednosti 9. korpusa JNA" za srpanj i kolovoz 1991. potvrđuju da je JNA naoružavala Srbe u Lici te spominju da su u tom razdoblju hrvatske snage napustile prijevoj Ljubovo i policijsku postaju na Plitvičkim jezerima.

10. 07. 1991. g. (sreda) [...]]

-Peretin u 14,50 izvestio:

-K.Ikl. G. K. u razgovoru sa Đurkinom izneo da je JNA tajno dopremala oružje u s. Mogorić, SO Gospić. Za podelu je bio zadužen njegov brat inače učitelj u selu. Čitavo selo je dobilo novo automatsko oružje, a zaduživani su po reversu. [...]

12. 07. 1991. g. (petak) [...]]

"Fišer"

-U subotu naveče (06. 07.) u Pst Lovinac stigla su puna dva vagona redarstvenika. Putovali su teretnim (zatvorenim) vagonima. Ukupan broj oko 100 ljudi. [...]

-Glavni komandant snaga na području SO Gračac je Jovica Mrdelj, direktor preduzeća "1. maj" ili "Mlinica" u Gračacu, inače rezervni k.Ikl. ili major.

-Opšte raspoloženje građana prema JNA je veoma dobro, svi su spremni odazvati se na poziv u JNA, ali ne bi išli na mobilizacijska zborništa u s. Smiljan, SO Gospić, niti bi željeli ići van granica SAOK. [...]

16. 07. 1991. g. [...]]

-19,30 Aleksić [...]]

-Danas (16. 07. o. g.) iz Golubića je otišlo u T. Korenicu oko 80 pripadnika TO Knin (vozači, nišandžije u tenku). [...]

19. 07. 1991. g. (petak) [...]]

-por. T. Mirsad u 20,20 izvestio:

-U 11,00 č 200 pripadnika SUP-a SAOK autobusima otišlo prema Gračacu.

-U 12,00 lokomotiva sa 1 putničkim vagonom u kome su bili BsT, mitraljezi i teško naoružanje otišla u pravcu Gračaca. [...]

20. 07. 1991. god. (subota) [...]]

U 11,45 "Odra"

-U 11,40 na karlovačkoj cesti prema Otočcu uočen pokret 1 autobusa "Zg-transporta" u kojem je 50 pripadnika MUP-a, a iza njega kombi tipa "Ford-tranzit" bijelo-žute boje. Procena je da idu u selo Brlog, SO Otočac gde je u toku noći 19./20. 07. ubijen jedan pripadnik MUP-a (Slavko Cetinjanin, rođen 6. 6. 1963., op. a.). Komunikacija kroz selo Brlog je blokirana snagama MUP-a i u toku je uviđaj i istraga o ovom ubistvu. [...]

22. 07. 1991. g. (ponedeljak) [...]]

-SUP Knin nas obavestio da je zarušena komunikacija Obrovac – Gračac u predelu Male Bobije, tako da je

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA
U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE
I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

nemoguće doći do prevoja Mali Alan. Put je zarušen radi onemogućavanja dovođenja pojačanja snagama MUP-a u Lovincu iz pravca Zadra. [...]

25. 07. 1991. godine [...]]

-"Knez"

-U razgovoru sa nekoliko pripadnika SUP-a SAOK došao do saznanja da oni pripremaju napad na PSt Plitvice. [...]]
- Dana 24. 07. 1991. oko 22,00 u Gospić stiglo 469 pripadnika ZNG smješteni u hotel "Lika". Očekuje se dolazak još jednog bataljona. Procjena je da žele sa ova 2 bataljona deblokirati put Gospić – Gračac i razbiti snaga SAOK. U reonu s. Medak i Papuče, radi nesmetanog dovođenja novih snaga u PSt Lovinac. Moguće je da žele ubaciti i jednu jedinicu ZNG u Lovinac gdje planiraju otvoriti garnizon. (U prostorijama starog zatvora).
General Rašeta zahtijevao je od SUP-a SAOK da povuku svoju patrolu iz Medka uz pretnju da će je ukloniti silom. Nudi da jedinice JNA kontrolišu komunikaciju Gospić – Gračac. Ovo je i zahtjev PU Gospić. Žele da PU Lovinac dobije isti status kao i PSt Kijevo, vjerojatno je to ideja Josipa Bučića zapovjednika PU Gospić koji je formirao PSt Kijevo. SUP SAOK. Odbio je zahtjeve gen. Rašeta uz obrazloženje da će u protivnom jedinice JNA doći u sukob sa srpskim narodom. [...]

29. 07. 1991. godine [...]]

20,30 "Kosmaj" [...]

-Jedinica MUP-a koja je locirala u reonu Ljubova, SO Gospić, povukla se oko 15,00 časova, na Ljubovu su ostali samo bivši osuđenici koji čuvaju ovce.
-Pripadnici SUP-a SAOK nisu ušli još u Ljubovo jer se boje postavljenih mina (imaju iskustvo sa Glinom gde su bile minirane čak i ladice stolova). [...]

30. 07. 1991. god. [...]]

-Dušan Babić (ekonom u MC Knin) pričao da je u Srbu prihvatni centar za opremu i oružje koje dolazi preko BiH u SAOK. Iznio saradniku da ima problema sa nekim mašinama koje peru kompletnu opremu SUP-a SAOK u MC Knin. Dalje Babić iznosi da u Karlovcu živi 55-60 % Srba i da Karlovac mora biti u sastavu SAOK po svaku cijenu, ali da će prvo osvojiti Petrinju, a zatim Karlovac. Rekao da će oni čistiti krajeve gdje god je većinsko srpsko stanovništvo. Po riječima Babića, Karlovac je važniji i od Knina. Takođe neće dati ni Gospić, Lički Osik i kompletnu Liku. [...]] U daljem razgovoru rekao je saradniku da uskoro treba stići oružje i oprema iz Izraela, a nešto i iz Grčke. Ta oprema i oružje idu preko Srbije. [...]]
-U 12,10 Pavković
-Jedinice MUP-a su napustile prevoj Ljubovo i s. Sinac. Jedinice SUP-a SAOK su pred Otočcem. [...]

05. 08. 1991. god. [...]]

-"Visla" u 20,00

-Jutros u 08,00 počeo je napad na Lovinac sa MB 82 mm

i 120 mm. Po podacima koje imaju učinak je dobar. Danas popodne u Lovinac je ušla jedinica JNA iz garnizona Gospić.

-U 09,00 sa MB napadnut je sinac (vjerojatno se misli na Lovinac, op. a.), a potom i Otočac [...]

07. 08. 1991. g. (sreda) [...]]

-"Kosmaj" u 14,30

-Snage MUP-a u Lovincu u 12,00 počele su iz MB tući po s. Raduč. Branioci Raduča nisu odgovorili na vatru i nemaju gubitaka.

-"Kosmaj" u 15,15

-Trenutno je primirje na relaciji Lovinac – Raduč i čeka se dolazak jedinice JNA na mesto sukoba. [...]

20. 08. 1991. g. (utorak) [...]]

-"Bolesnik"

-Čuo od Bajić Dušana da je u SUP Knin došla majka izvesnog Njegomira (Njegomir bio k-dir OM u T. Korenici do pre 2 meseca, suspendiran) da se traži jer je nestao pre 4 dana.
-Priča se da je ubijen od strane SUP SAOK (naredbu dao Fićo). [...]

24. 08. 1991. god. [...]]

-Sršen Krešo, preds. OG PSFRJ za Sjevernu Dalmaciju
-Između Senja i Otočca u toku noći 23./24. 08. napadnuta je patrola MUP-a. Tom prilikom poginula su 4 pripadnika MUP-a. (nedaleko od lokacije Žuta Lokva srpski teroristi ubili su hrvatske policajce: Vinka Krznarića, rođ. 1958., Dragu Toljana, rođ. 1963., Milana Vranića, rođ. 1968. i Zdravka Vukovića, rođ. 1958., op. a.) [...]

28. 08. 1991. g. (sreda) [...]]

OC 9. K Solić 22,05

Snage MUP-a na Plitvicama su se nakon kratkog puškaranja predale. [...]

29. 08. 1991. g. (četvrtak) [...]]

-"Visla" u 08,35

-Snage MUP-a na Plitvicama noćas su se predale jedinici JNA. Bilo ih je oko 100-ak. [...]

-"Kosmaj" u 16,21

-Repetitor na Plješevici iznad Titove Korenice preuzele su snage SUP-a SAOK. [...]

O predaji policijskih snaga MUP-a RH na Plitvicama govori i dnevno izvješće operativnog dežurnog Glavnog štaba TO SAO Krajine u Kninu, od 30./31. kolovoza 1991. godine:

[...] U toku jučerašnjeg dana na Plitvicama su se vodili razgovori o povlačenju MUP-a. Vojsci se predalo negdje oko 60 pripadnika MUP-a, dok je još oko 20 onih ekstremnih ostalo, te je pružilo otpor. Došlo je do okršaja, da bi poslije toga i ovaj ostatak pristao da se preda vojsci. Na našoj strani imamo dvojicu ranjenika i to G. Goran i M. Borivoj.[...]] (HR-HMDCDR, 6., kut. 20).

DOMOVINSKI RAT

GOLORUKI ISPRED TENKOVA

TEKST Lada Puljizević
FOTO Mladen Čobanović

U spomen na događaj kad je zaustavljena neprijateljska tenkovska kolona, kao i u znak sjećanja na brojne Međimurce, njih 1500, koji su sudjelujući u postrojbama vojske i policije branili Hrvatsku a mnogi i ginuli za nju, u Čakovcu je u ožujku 2020. postavljen tenk T-55, donacija Hrvatske vojske

Tijekom prve polovine 1991. godine jugoslavenska vojska, koja se formalno još uvijek pokušavala deklarirati kao narodna, sve je češće otkrivala svoje pravo lice, jasno pokazivala stvarne interese i namjere. Jugoslavenska je narodna armija bila neprijateljska sila koja u tom vremenu još nije bila izbačena izvan granica Republike Hrvatske i koja je unutar Hrvatske, iz kasarni koje su bile razasute u gradovima širom zemlje, razarala i prijetila otvoreno stajući na stranu velikosrpskih ciljeva i zalažući se za njih. Odluke o neovisnosti koje su parlamenti Slovenije i Hrvatske donijeli 25. lipnja 1991. bile su dodatni razlog eksplozija demonstracije sile i pregrupiranja snaga JNA. U pokušaju sprečavanja odvajanja Hrvatske i Slovenije od SFRJ, jugoarmija počinje vojne manevre i operacije, a jedna od vojarni iz kojih tenkovi kreću prema Sloveniji vojarna je u Varaždinu. Koloni oklopnih vozila koja je 28. lipnja izišla iz nje cilj je bio stići na granični prijelaz u Gornjoj Radgoni, no dok je prolazila čakovečkom magistralom, u Murskom Središću zaustavili su je nenaoružani mještani i radnici GK Međimurje prepriječivši joj se na putu. Bio je

to čin otpora koji su hrvatski građani pružili jugoslavenskoj vojsci i jasan stav protiv rata, ratnih prijetnji i agresije JNA na Republiku Hrvatsku.

U spomen na taj događaj kad je zaustavljena neprijateljska tenkovska kolona, kao i u znak sjećanja na brojne Međimurce, njih 1500, koji su sudjelujući u postrojbama vojske i policije branili Hrvatsku a mnogi i ginuli za nju, u Čakovcu je u ožujku 2020. postavljen tenk T-55, donacija Hrvatske vojske.

Na spomen-ploči postavljenoj uz izloženi tenk T-55 piše:
"Spomen obilježje

Tenku T-55 koji je sudjelovao u Domovinskom ratu, u obrani Republike Hrvatske (1991. – 1995.)

U spomen na 28. lipnja 1991., kad su na čakovečkoj magistrali građani Čakovca i radnici GK Međimurja spontano zaustavili dio tenkovske kolone JNA koja se kretala prema Murskom Središću i Republici Sloveniji. Oko tisuću građana Čakovca tada je diglo svoj glas protiv rata i agresije JNA na Republiku Hrvatsku."

Spomen-obilježje postavio je u ožujku 2020. godine Grad Čakovec, hrvatski branitelji i dragovoljci Domovinskog rata Grada Čakovca te pripadnici Hrvatske vojske.

TEKST Uredništvo / FOTO Mladen Čobanović

IVICA MATEŠIĆ JEREMIJA

Kad je 21. lipnja 2020. stigla vijest da je hrvatski publicist, književnik, nekadašnji vojnodiplomatski predstavnik i umirovljeni časnik Hrvatske vojske Ivica Matešić Jeremija preminuo, mnogi koji su ga poznavali na tren su zastali i zašutjeli. Tijekom bogatog života koji je počeo 27. veljače 1959. u Arbanasima kod Zadra, Ivica Matešić nije se štedio, radio je i stvarao, a mnogi koje je na svojem putu susretao pamte ga kao iznimnog čovjeka, hrabrog suborca, predanog pisca.

Ivica Matešić Jeremija bio je dragovoljac Domovinskog rata 1990. – 1995., dozapovjednik nenaoružanih odreda MZ Arbanasi i Ričine, predsjednik Skupštine MZ Ričina, zapovjednik Voda veze Sv. Ivan-Poličnik i zapovjednik Diverzantskog voda bataljuna "Sveti Mihovil". Bio je i pomoćnik zapovjednika 7. domobranske pukovnije te pomoćnik zapovjednika Zbornog mjesta Zadar. U ratu je bio ranjen, a već tijekom 1994. objavljuje prvu zbirku, "Križ moje braće", kojom se kroz kratku pripovjednu formu, nižući oštro rezane, dinamične rečenice predstavlja kao autor kojem će Domovinski rat biti trajan stvaralački izazov. Bio je dugogodišnji kolumnist "Narodnog lista" (Izravno s bojišnice, Civilna bojišnica), "Zadarskog lista" (Četiri kantuna), a brojne od tih kolumni poslije su uvezane u korice knjiga. Ivica Matešić bio je od 2005. do 2008. vojni izaslanik Republike Hrvatske u Italiji te prvi hrvatski polaznik Visokih

Nama koji smo imali tu privilegiju poznavati ga ostat će u vječnom sjećanju. A posveta na svakoj njegovoj knjizi koju je darovao redakciji "...s ljubavlju i spomenom na Gardu Hrvatsku" neka se pretoči u "Mir tebi Gardo", naš posljednji pozdrav osebujnom hrvatskom gardistu, ratniku i prijatelju

studija obrane (IAZD) Talijanske Republike. Magistrirao je 2009. godine na Fakultetu političkih znanosti i novinarstva na Sveučilištu u Perugii, a stručni magisterij iz komunikologije stekao je 2010. u Zadru. Od 2010. do 2013. bio je načelnik Službe za međunarodnu suradnju MORH-a, a od 2013. do 2017. vojni izaslanik RH u Makedoniji, Kosovu i Albaniji. Na Međunarodnom festivalu vojno-dokumentarnog filma Narod i vojska u Braccianu kod Rima film Darka Dovranića nastao po scenariju Ivica Matešića Jeremije "Križ moje braće" nagrađen je plaketom festivala za 2006. godinu. "Bombardiranje Zadra 1991.", koji potpisuje Miljenko Dujela i Ivica Matešić, nagrađen je 2007. na spomenutom festivalu. Svijetli niz priznanja nastavlja se 2008., kad je zajedno s Bernardom Kotlarom nagrađen za film "Zadar-Maslenica 1993." Od prvog dana Domovinskog rata Ivica Matešić opisivao je stradanja, muke, poraze i pobjede Garde Hrvatske. Da nije bilo njega, za mnoga velika junaštva i pothvate ne bi se znalo, a kao jedan od rijetkih heroja i poslije rata nastavio je svjedočiti. Bio je neumoran, posvećen, ispunjen duhom, dobrotom, snažnim dubokim emocijama, ljudskošću i vjerom, bio je ratnik s puškom i perom, vojnik i sanjar, bio je duša ratnika i ratnik s dušom. Nama koji smo imali tu privilegiju poznavati ga ostat će u vječnom sjećanju. A posveta na svakoj njegovoj knjizi koju je darovao redakciji "...s ljubavlju i spomenom na Gardu Hrvatsku" neka se pretoči u "Mir tebi Gardo", naš posljednji pozdrav osebujnom hrvatskom gardistu, ratniku i prijatelju.

RAZVOJ ODORA ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE

Početak 1992. prvi smo put imali priliku vidjeti prvu inačicu hrvatske službene odore i to 17. siječnja, tijekom svečanog dočeka talijanskog predsjednika

Francesca Cossiga. Nosio ju je general Velibor Kikerec kao pobočnik hrvatskog predsjednika.

Stvarnog autora te odore te tko ju je šivao ne znamo, ali možemo pretpostaviti veliku ulogu samog generala Kikereca. Prvu sljedeću javno prezentiranu odoru mogli smo vidjeti na inauguraciju predsjednika Tuđmana 16. kolovoza 1992., a nosio ju je negov pobočnik pukovnik Kolarević. Sustavno uvođenje službenih odora pričekat će siječanj 1993., a dotad se koriste tek njihovi prijedlozi

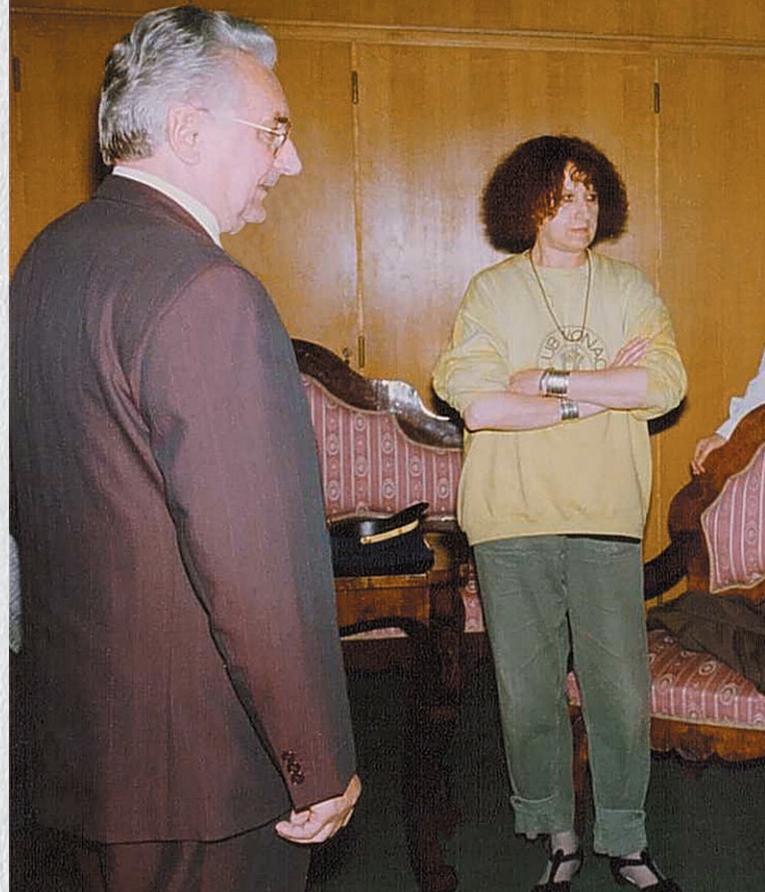
PRIJELAZNO VRIJEME

I PROTOTIPOVI ODORA U SLUŽBENOJ UPORABI

Malo će tko od djelatnih vojnih osoba prepoznati dijelove odora korištenih 1992. godine. Tek će rijetki od njihovih nositelja imati pokoju fotografiju, a riječ je, u odoroslovnom smislu, o zanimljivu razdoblju koje tek treba dodatno istražiti. Nositelji tih odora bili su generali Velibor Kikerec i Anton Tus, pukovnik Kolarević te brigadiri, a poslije generali Krešimir Kašpar i Mile Čuk. Inačica odore koju je nosio general Kikerec u siječnju 1992. bila je plave boje s otvorenim ovratnikom, s džepovima na boku i prsima s preklopima kopčanim gumbima, a bluza se kopčala četirima gumbima. Činovi su se isticali na podlaktici. Kapa je bila visoka sa zlatnim podbradnjakom.

TEKST

Marin Sabolović,
Krešimir Kašpar

Opasač je bio crne boje sa zlatnom kopčom te nosačem bodeža. Odora koju je nosio pukovnik Kolarević u kolovozu 1992. bila je sive boje i bez džepova na prsima, kapa je bila slična generalovoj, a podbradnjak je bio crne boje.

Tijekom priprema za prvi službeni inozemni posjet predsjednika Republike Hrvatske (bio je to posjet Republici Sloveniji), brigadir Kašpar odjenuo je prvi ozbiljni prototip odore, koji je potom 11. listopada 1992. pokazan predsjedniku Tuđmanu u prisutnosti kostimografkinja Latice Ivanišević, Dženise Medvedec (danas Pecotić) i Ike Škomrlj. Odora je bila slična onoj generala Kikereca, a sastojala se od hlača, bluza, košulje, kravate, kaputa i kape. Bila je smeđe boje i standardnog kroja s otvorenim ovratnikom, s džepovima na boku i prsima s preklopima kopčanim gumbima, a bluza se kopčala četirima gumbima. Činovi više nisu bili na rukavu, nego su se isticali na naramenicama. Kapa više nije bila visoko podignutog oboda, ali i dalje sa smeđe lakiranim sjenilom, zlatnim podbradnjakom te zlatnom oznakom državnog grba. Na reverima

Kostimografkinje Škomrlj, Medvedec-Pecotić i Ivanišević u društvu predsjednika Tuđmana i njegova pobočnika brigadira Kašpara 11. listopada 1992.

su oznake predsjedničkog osiguranja, jer drugih oznaka još nije bilo. Nešto kasnije uvedene su šivane oznake HVV, pa HV za generale te metalne oznake HV za niže činove. Opasač i tropleta vrpca (akselbender) dopunski su dijelovi pokazane odore. Zlatna tropleta vrpca koristit će se i poslije kao oznaka pobočnika predsjednika Republike, odnosno oznaka vojnih izaslanika, dok je zlatni opasač raritet i takav neće biti u službenoj uporabi. Dugi kaput kakav je nosio brigadir Kašpar

Pukovnik Kolarević 16. kolovoza 1992. godine

General Kikerec 1992. godine

bit će ponovno uveden tek 1994. i to dijelom modificiran jer je samo onaj iz 1992. imao četiri gumba na bočnim džepovima. Kapa je proizvedena u poduzeću Šešir, odora u Varteksu, cipele u obrtu Strugar, a opasač i tropleta vrpca u tvornici Nada Dimić. Taj će tip odore ostati i poslije u uporabi. Brigadir Mile Čuk jednom je prigodom nosio odoru tamne crveno-smeđe boje s koso ušivenim džepovima bez preklopa i otvorenim ovratnikom s tri gumba. Tijekom posjeta Kini 1993. kao pobočnik predsjednika Tuđmana nosio je odoru visokog ovratnika tzv. ruskog tipa. Svi su navedeni primjerci odora jedinstveni. Svjedoče o važnoj ulozi odora i potrebi za prepoznatljivošću s obzirom na to da je upravo preko odora krojen vizualni identitet oružanih formacija, ne samo Hrvatske nego i svijeta.

Brigadir Čuk u odori s otvorenijim kopčanjem 21. veljače 1993. godine

DOMOVINSKI RAT - RATNE OZNAKE

5. gardijska brigada – Vinkovci
Znak je nastao 1993. u Zagrebu.
Veličina je 93 x 85 mm.
Tkano na platnu.
Autor znaka je D. Mataković

5. GARDIJSKA BRIGADA SOKOLOVI

Na temelju Zapovijedi ministra obrane Republike Hrvatske 5. listopada 1992. ustrojena je 5. gardijska brigada HV-a. Njezina ratna prošlost seže još dalje s obzirom na to da je bila sastavljena od dragovoljaca i iskusnih ratnika i branitelja koji su se istaknuli 1991. i 1992. u obrani Vukovara, Vinkovaca, Županje, Osijeka, Đakova, Slavonskog Broda i drugih gradova istočnog dijela Hrvatske.

Temelj Sokolovima dali su branitelji Vukovara, pripadnici 204. "A" brigade, te pripadnici drugih postrojbi iz tog dijela Slavonije: 2. pješачke bojne (vinkovačka) 3. gbr; 3. satnije (novogradiška) 3. bojne 3. gbr, 105., 106., 107., 108., 109., 121., 123., 124., 132. i 157. brigade HV-a, pripadnici MUP-a RH, branitelji i dragovoljci iz drugih postrojbi te drugih zemalja. Sve što su navedene postrojbe učinile

TEKST
Hrvoje Strukić

za obranu Hrvatske dokazuju kakvim su ratnim iskustvom u tom trenutku bili "naoružani" Slavonski sokolovi.

Odmah po ustrojavanju, Brigada odlazi početkom 1993. u obranu Zadra i zadarskog zaleđa. Nakon toga tijekom 1993. i 1994. odlazi na Južno bojište, u Mostar, Uskoplje i na Livanjsko bojište, gdje se njezini pripadnici iskazuju hrabrošću i učinkovitošću u obrani hrvatskih prostora.

Godina veličanstvenih pobjeda Hrvatske vojske – 1995. – počela je operacijom Zima 94, a slijedio je Bljesak, Ljeto '95 i Oluja, gdje izniman doprinos daju i pripadnici 5. gbr. Iskazavši se u Bljesku, omogućuju brzo oslobađanje zapadne Slavonije. Rezultate obučenosti pokazali su na taktičkoj vježbi Mlinac 95, gdje je još jednom potvrđena iznimna motiviranost i spremnost Slavonskih sokolova za izvršavanje najzahtjevnijih borbenih zadaća.

Sokolovi su doprinos u vojno-redarstvenoj operaciji Oluja iskazali čvrstim držanjem crte razdvajanja na području istočne Slavonije.

Tijekom borbi za slobodu i neovisnost Hrvatske poginula su 83, a ranjeno je 300 pripadnika 5. gardijske brigade.

U skladu s odlukom državnog vrha RH, 5. gardijska brigada prestala je djelovati 28. veljače 2003. godine.

Vizuali topova iz XIX. st. najčešći su motivi na markama ove tematike

FILATELIJA

Dugocijevno topničko vatreno oružje velike moći čest je vizual na markama vojne tematike. Uglavnom je riječ o izlošcima iz vojnih muzeja, detaljima s vojnih utvrda i brodova, ali i o suvremenim primjercima zemaljskog i protuzračnog topništva

MARKE – TOPOVI

TEKST
Ivo Aščić

Jedan od najstarijih ručnih topova potječe s kraja XIII. stoljeća

Jedan od najstarijih ručnih topova prikazan je 2015. na marki Mongolije povodom obilježavanja 800. godišnjice rođenja Kublaj-kana, mongolskog velikog kana i prvog cara kineske dinastije Yuan. Malta je 2010. u zajedničkom izdanju s Gibraltarom na markama prikazala topove s kraja XIX. stoljeća koje je koristilo obalno topništvo britanske vojske. Na Malti se od 1800. nalazila glavna britanska baza na Sredozemlju, koja je posebno dobila na važnosti nakon izgradnje Sueskog kanala i skraćivanja puta prema Indiji. Gibraltar

je 2018. izdao marke s topovima kakvi su korišteni tijekom velike opsade krajem XVIII. st. te Drugog svjetskog rata.

I Hrvati su imali važnu ulogu u razvoju i izradi topova. Jedan je od njih kipar Ivan Krstitelj Rabljanin (? – 1540.), u čiju je čast u travnju 2020. izdana marka. Posebno se istaknuo kao ljevač zvona i topova za Dubrovačku Republiku u prvoj polovini XVI. stoljeća. Izlio je, među ostalim, jednu od najduljih tadašnjih kolubrina (1505., danas u Vojnom muzeju u Beču), više topova iz tvrđave Lovrjenac (1531. – 1536.), top poznat pod nazivom Gušter (1537.), koji je po predaji pao u more kad su ga austrijske vlasti 1815. pokušale spustiti niz Lovrjenac te

Malta je tijekom XIX. i većim dijelom XX. st. bila glavna britanska baza na Sredozemlju

Topovi se danas često koriste tijekom ceremonija te za označavanje točnog vremena

Na američkom bojnom brodu "Missouri", naoružanom topovima kalibra i do 406 mm, potpisana je 2. rujna 1945. kapitulacija Japana

se vjerojatno ondje još uvijek nalazi. Oblikovao je i veliki brončani top za Minčetu koji je 1813. prenesen u Beč te potom rastaljen. Vjerojatno je i za potrebe tadašnje dubrovačke flote, posebno za 12 velikih galija koje su ušle u sastav španjolske mornarice za vojne kralja Karla V. u Tunisu 1535., izlio mnogo brodskih topova koji nisu sačuvani. Top srednje veličine za galiju iz 1524., ukrašen renesansnim ornamentima i likom svetog Vlaha, koji je nakon austrijske okupacije početkom XIX. st. prenesen u austrijski dvorac Ebenfurt, bio je izlagan u Njemačkom nacionalnom muzeju u Nürnbergu. Republika je njegove topove prodavala u Italiju i Španjolsku, a i sam je, uz njezino dopuštenje, lijevao za privatne dubrovačke brodovlasnike te za tvrđave u Italiji.

I danas topovi, turističke zanimljivosti na Gibraltaru, svjedoče o jednom od strateški važnih mjesta u Europi tijekom povijesti

**Hrvatski
VOJNIK**

www.hrvatski-vojniki.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

Snimio: Tomislav BRANDT

Sve što vas zanima pišite nas:
hrvajnik@moah.hr